

SILLI®

Loppuraportti digi- ja datasääntelyn viranomaistoiminnan järjestämiseksi

EU:n digi- ja datasäädösten toimeenpanon koordinaatioryhmä

“Parempaa data- ja digilainsäädäntöä –
yhteistyössä ja ennakoiden”

Sisältö

Alkusanat

Raportin kokonaisuus

Intro

Tausta ja tavoitteet

- Taustaa (tarve standardisoida data-digilainsäädäntöä, EU herännyt jne.)
- Projektin tavoite
- Projektitiimi
- Osallistuneet sidosryhmät
- Projektin toteutustapa
- Projektivaiheet

Nykytilanteen haasteet ja tunnistetut mahdollisuudet

- Nykytilanne – haasteet ja mahdollisuudet
- Nykytilanne kiteytettynä
- Priorisoidut haasteet ja ratkaisut
- Haasteet ja sudenkuopat
- Ratkaisut

Digiajan viranomaisen 2.0 - konsepti ja kehitysehdotukset

- Konseptin kiteytys
- Data- ja digilainsäädännön painopisteen muutos
- Kohti visiota – supersankarin tarina
- Visiopolku
- Supersankarin visio – Data- ja digilainsäädännön v2.0
- Vision toteutumisen edessä olevia haasteita
- Työkalut vision toteutumiselle: Supersankarin työkalupakki

Lopuksi

- Arvolupaukset
- Digikompassin visio ja arvot ohjaavat ministeriöiden ja viranomaisten toimintaa

Liitteet

Alkusanat

Tämän raportin tarkoituksena on herätellä digilainsäädäntöön kytkeytyviä ministeriöitä ja virastoja sekä viranomaisia suunnittelemaan omaa toimintaansa yhdessä niin, että toivotut laatutavoitteet saavutetaan. Konseptissa on ideoita tämän työn jalkauttamiseen, mutta jokaisen organisaation on sopeutettava nämä ideat omiin työtapoihinsa ja yhteistyöhönsä muiden organisaatioiden kanssa.

Ideat perustuvat työpajatyöskentelyyn ja haastatteluihin.

Digiviranomainen 2.0 on ensimmäinen askel yhteistyön kehittämiseksi ja koordinoinnin parantamiseksi.

Raportin kokonaisuus

Intro

Tausta ja tavoitteet

Projektin toteutustapa

Nykytilanne

Haasteet

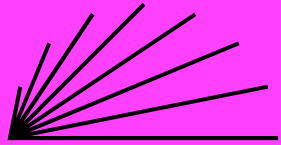
Mahdollisuudet

Digiajan viranomaisen 2.0 – konsepti ja kehitysehdotukset

Kohti visiota
- supersankarin tarina

Työkalut vision
toteutumiselle

SIILI®

Tausta ja tavoitteet

Digi- ja datasäännökset tulevat – olemmeko valmiita?

Osana EU:n datastrategiaa yli kymmenen eri digi- ja datasäädöstä astuvat voimaan myös Suomessa lähitulevaisuudessa, osa jo syksyllä 2023.

Näiden säädösten ja asetusten tavoite on parantaa datan saatavuutta, hyötykäyttöä, läpinäkyvyyttä ja sääntöjä, ja luoda vahva ja turvallinen datan sisämarkkina EU-alueella.

Kiihtyvä EU-asetusten virta on saattanut yhteen eri viranomaistahot (lain säätäjät ja toimeenpanijat) pohtimaan parhaita käytänteitä ratkaista yhteistä tulevaa muutostulvaa. Yhteisen tavoitteen saavuttaminen vaatii eri viranomaistahojen tiivistynyttä yhteistyötä ja hyvien käytänteiden jakamista. Digitaalisuus itsessään on erikoisosaamista vaativa laaja osa-alue ja koskettaa kaikkia toimijoita.

Tähän tarpeeseen vastaa eri viranomaisista ja asiantuntijoista koostuva koordinaatioryhmä.

Koordinaatioryhmä isojen kysymysten äärellä – Siili apurina

Koordinaatioryhmän tavoitteena on ensisijaisesti muodostaa jaettu kokonaisnäkemys niistä kaikista yhteisistä asioista, jotka on otettava huomioon jokaisessa yksittäisen säädöksen toimeenpanotyössä.

18.11.2022 asetetun EU:n digi- ja datasäädösten toimeenpanon koordinaatioryhmän tavoitteena on tukea ja yhteensovittaa EU:n digi- ja datasäädösten kansallisen toimeenpanon valmistelussa ja koordinoita erityisesti viranomaistehtävien ja -velvoitteiden toimeenpanoa kokonaisuuden näkökulmasta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tätä yhteistyötä ja käytänteitä pyydettiin fasilitoimaan ja kehittämään Siili Solutions Oyj.

Projektin tavoite

Projektin tavoitteena on luoda muutosta tukeva kokonaisvaltainen näkemys kompastuskivistä ja **haasteista** liittyen data- ja digilainsäädännön valmisteluun ja jalkauttamiseen, löytää **ratkaisuja**, miten välttää nämä haasteet ja luoda konsepti, jonka avulla Suomen digilainsäädännön parissa toimivat tahot voivat suunnata kohti yhteistä visiota.

Projektin vaiheet sekä syntynyt konsepti kera vision ja suositusten on kuvattu tässä dokumentissa.

Projektitiimi

Projektivetäjä, Emma Halmekoski

Business Design Lead

Emmalla on yli 20 vuoden kokemus digitaalisesta suunnittelusta eri tehtävistä. Suunnittelijana hänellä on erityisesti kokemusta sisältöjen parista. Hän on toiminut myös esimiestehtävissä, asiakasrajapinnassa ja myynnissä. Emmalla on pitkä kokemus työpajojen fasilitoinnista, tutkimusvaiheen selvitystyöstä ja projektien johtamisesta.

Anna Kantosalo

Service Designer

Anna on palvelumuotoilija, jolla on myös laajaa kokemusta käyttäjätutkimuksesta, datan keruusta ja analysoinnista sekä erityisesti luovien AI-sovellusten hyödyntämisestä. Anna on suunnitellut ja toteuttanut useita käyttäjäkokemustutkimuksia ja -arviointeja, johtanut kansainvälistä tutkimusyhteistyötä sekä järjestänyt ja fasilitoinut tapahtumia ja työpajoja.

Eliisa Sarkkinen

Lead Service Designer & Competence Lead

Eliisa on yksityisen ja julkisen puolen palvelumuotoilun ja tietohallinnon osaaja. 20 vuoden aikana hän on toiminut palvelumuotoilijana, projektivetäjänä, valmentajana ja fasilitaattorina eri alojen digitransformaatioissa ja vastannut mm. SOTE-alan digitaalisten palveluiden muotoilusta ja käyttöönotosta. Hän on globaalin palvelumuotoilu-verkoston vetäjä Suomessa (SDN Finland) ja vastaa palvelumuotoilijoiden osaamisesta Siilillä.

Juha Kostamo

Senior Principal Consultant – Data & AI

Yli 20 vuoden kokemus datan ja eri teknologioiden hyödyntämisestä asiakkaiden liiketoimintaongelmien ratkaisemisessa eri toimialoilla. Data- ja digistrategiat, teknologiaevaluaatiot ja suositukset, arkkitehtuurit, kone-oppiminen ja tekoäly. Lean Six Sigma.

Projektiin osallistuneet sidosryhmät

Ohjausryhmä

Maria Rautavirta / LVM, Lotta Engdahl / LVM, Merita Erkkilä / LVM, Jenni Koskinen / Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Leena Storgårds / Tilastokeskus, Antti Helin / VM

Koordinaatioryhmä

Maria Rautavirta / LVM, Kimmo Hyrsky / VK, Niina Blomberg / UM, Kimmo Janhunen / OM, Minna Bloigu (varalla Ismo Parviainen) / SM, Antti Helin / VM, Tomi Kytölä / OKM, Mika Tuikkanen / MMM, Iiro Ihanamäki (Varalla Maria Hauptmann) / TEM, Teemupekka Virtanen / STM, Jaakko Rastas / YM, Antti Saastamoinen / KKV, Anu Talus / TVT, Jenni Koskinen / Traficom, Hannu Mäkelä / DVV, Tanja Stormbom / VK, Leena Storgårds / Tilastokeskus, Niina Lehtonen / Valvira, Heidi Saari (varalla Erja Nokkanen) / Opetushallitus, Aino Sipari / LVM, Kreetta Simola / LVM, Anna Wennäkoski / LVM, Tiia Korhonen / LVM, Lotta Engdahl / LVM ja Merita Erkkilä / LVM, Pasi Piela / Tilastokeskus

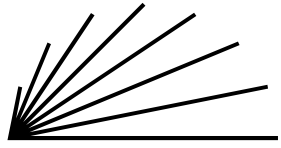
Haastatteluja yhteensä 10 henkilöä

2 hlöä Traficom, 2 hlöä Valtionkonttori, 1 hlö Tilastokeskus, 2 hlöä DVV, 2 hlöä LVM, 1 hlö VM

Työpajan osallistujat

Antti Saastamoinen / Kilpailu- ja kuluttajavirasto, Lotta Engdahl / LVM, Tanja Stormbom / Valtiokonttori, Laura Lassila / LVM, Pasi Piela / Tilastokeskus, Maria Rautavirta / LVM, Tiina Lokka-Lepistö / VM, Julia Lintunen / UM, Merita Erkkilä / LVM, Tuomas Kaivola / LVM, Hannu Mäkelä / DVV, Maria Hauptmann / TEM, Tomi Kytölä / OKM, Jenni Koskinen / Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, Anna Wennäkoski / LVM, Anssi Ahlberg / DVV, Kristine Alanko / TEM

SIILI®

Projektin toteutustapa

Projektivaiheet

Projekti toteutettiin palvelumuotoilullisesti ja sen vaiheissa korostui sidosryhmien laaja osallistaminen.

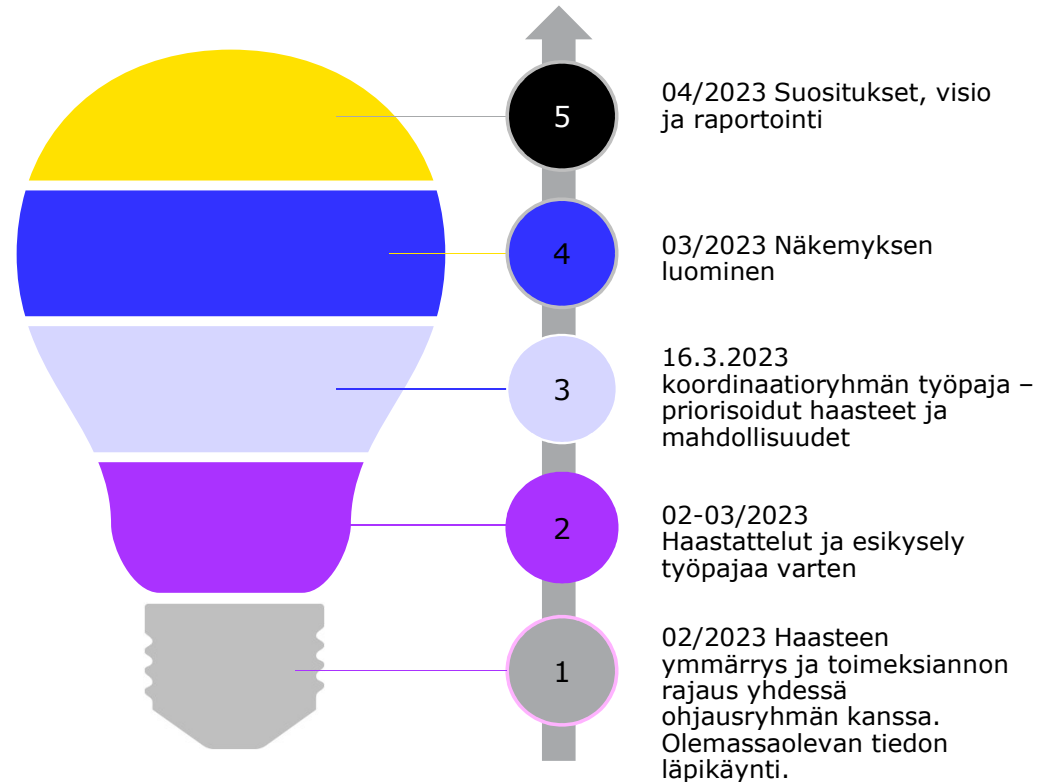
Projektin kesto: vko 7 - 16.

Alussa pääpaino oli keskeisimmän haasteen ymmärtämisessä ja rajauksessa yhdessä ohjausryhmän kanssa.

Haastatteluiden (7 kpl) ja kyselyn (15 vastaajaa) avulla syvennyttiin haasteisiin ja nykytilanteeseen, ja luotiin fokus työpajalle.

Työpaja järjestettiin Liikenne- ja viestintäministeriön tiloissa ja siihen osallistui 17 ihmistä.

Kaiken lopputuloksena syntyi kokonaisvaltainen ja yhteinen näkemys digilainsäädännön eri toimijoiden tarpeista, haasteista ja ratkaisuista, ja hyvä pohja Digiajan viranomaisen 2.0 konseptille ja visiolle.

SIILI®

Nykytilanne - haasteet ja mahdollisuudet

Nykytilanne – haasteet ja mahdollisuudet

Uusia digi- ja datasäädöksiä tulee EU:sta kansalliseen toimeenpanoon kiihtyvässä tahdissa. Niiden valmistelu, toimeenpano ja yhteensovittaminen olemassa olevan sääntelyn kanssa vaatii parempaa kansallista yhteistyötä, koordinoitua ja uudenlaista tiedonjakoa eri viranomaisilta, jotta prosessit saataisiin selkeämmiksi, nopeammiksi ja toimivammiksi.

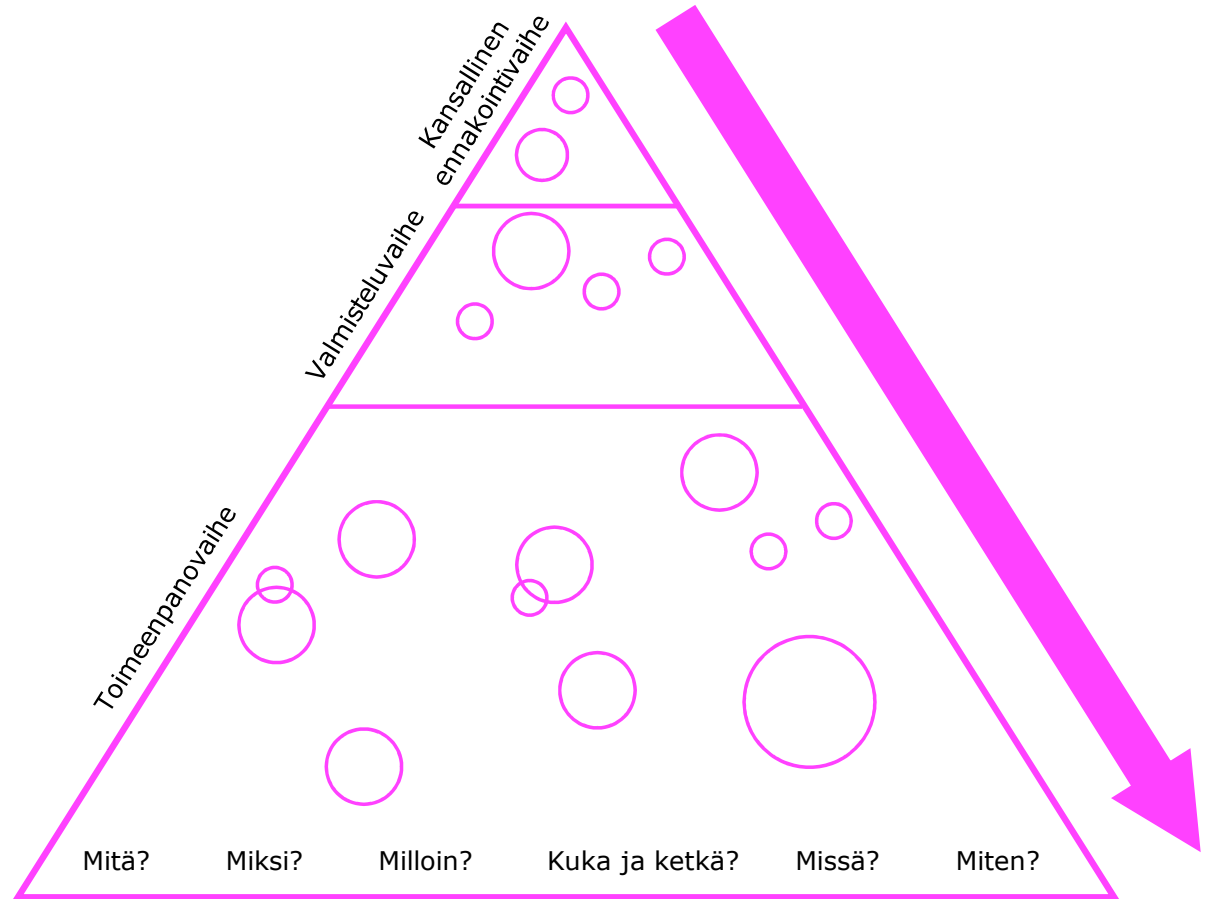
Seuraavaksi pureudumme tarkemmin nykyiseen tilanteeseen, haasteisiin ja sudenkuoppiin, ja mietimme toimia joilla näitä voitaisiin välttää. Haasteet kohdentuvat erityisesti tiedon jakamiseen, yhteisten toimintamallien ja tavoitteiden puuttumiseen, työkalujen käyttöön, koulutustarpeisiin ja kokonaiskuvan uupumiseen.

Nykytilanne kiteytettynä

- Alkuperäiseen rajauksen pohjalta oletettiin, että keskitymme pääasiassa lainsäädännön toimeenpanovaiheeseen, ja pyrimme hahmottamaan missä vaiheessa lainsäädäntöprosessia syntyy haasteita, jotka hankaloittavat toimeenpanoa
- Pian selvisi, että kaaviosta puuttui kokonaan EU-lainsäädäntövaihe, jonka aikana tulisi tehdä kansallista ennakointia. Tämän vaiheen tärkeys korostui myöhemmin haastatteluissa, ja se lisättiin omaksi vaiheeksi myös työpajaan, jossa tästä vaiheesta löydettiin lukuisia myöhempeää työskentelyä hankaloittavia puutteita.
- Havaitsimme myös, että eri organisaatioissa oli erilaisia kypsyysasteita lainsäädäntötyön organisointiin liittyen. Tämä vaikutti erityisesti siihen, mihin vaiheeseen prosessia eri organisaatiot toivoivat muutoksia.
- Toimeenpanovaiheen muokkaaminen ei korjaa juurisyitä, jotka muodostuvat jo aiemmin lainsäädäntöprojektissa. Pureutumalla myös ennakointi- ja valmisteluvaiheeseen saadaan vaikuttavampia muutoksia. Tämänhetkinen toimintamalli ja lainsäädännön prosessi luo tilanteen, jossa suurin painoarvo siirtyy toimeenpanovaiheeseen, jossa eri toimijat luovat pistemäisiä ratkaisuja siiloutuneesti ja yhteistyö on sattumanvaraista.

🌀 Kolmio tulisi siis kääntää toisinpäin.

Kansalaisten ja sidosryhmien odotuksiin vastaaminen

Priorisoidut haasteet ja ratkaisut

Mistä yhteistyön puute johtuu?

Tarpeeton asioiden tekeminen uudelleen

Keskitetyn tiedonjaon ja tuen kanavien puute
Yhteisten prosessien puute

Lainsäädännön kokonaiskuvan hämärtyminen ja selkeä johtaminen

Lainsäädännön selkeyden puute

Lainsäädäntöesteet tiedon vaihdolle

Keskitetyn seurannan puute

Tiedonvälityksen tehokkaat työkalut ja prosessit

Tehokas johtaminen

Digiosaamisen ja tilannekuvan parantaminen

Riippuvuuskartta

Ennakoiva osallistaminen

Jatkuvuuden varmistaminen

Yleislainsäädännön selkeytys

Kansainvälinen yhteistyö

Priorisoidut haasteet ja sudenkuopat

Haastatteluissa, taustakyselyssä ja työpajassa tuli esille lukuisia haasteita, jotka vaikuttavat yhteen tai useampaan lainsäädäntöprosessin vaiheeseen. Tuomme tässä esille työpajan osallistujien priorisoimia haastekokonaisuuksia ja teemoja. Yksittäiset haasteet ja sudenkuopat on dokumentoitu yhteisesti [Mirossa](#) ja Liitteissä 2.1 ja 2.3.

Mistä yhteistyön puute johtuu?

Resurssipula vähentää yhteistyötä käytännössä. Oikeiden yhteistyökumppanien tunnistaminen on vaikeaa, eikä yhteistyön tarvetta aina tunnisteta.

Tarpeeton asioiden tekeminen uudelleen

Huono näkyvyys muiden ministeriöiden ja virastojen toimintaan, tiedon huono löydettävyyttä, henkilöstön vaihtuvuus, sekä raporttien hankinnan sopimusesteet johtavat asioiden uudelleen tekemiseen.

Keskitetyn tiedonjaon ja tuen kanavien puute

Yhteiset, helposti löydettävät tiedonjaon ja tuen kanavat ja prosessit puuttuvat, tai niitä ei osata käyttää tehokkaasti. Tämä johtaa myös kokemukseen informaatiotulvasta. Yhtenäisten termien puute haittaa tiedon uudelleen käytettävyyttä

Yhteisten prosessien puute

Ennakoivien prosessien ja käytänteiden puuttuminen johtaa tärkeiden työvaiheiden unohtamiseen, tehtävien henkilöitymiseen ja epäselviin tavoitteisiin, jolloin syntyy

Lainsäädännön kokonaiskuvan hämärtyminen

Kaivataan selkeää digilainsäädännön veturia ja johtajuutta. EU:n jäsenvaltioiden erilaiset tilanteet vaikeuttavat vaikutusten arviointia. Kansalliset lainsäädäntöprojektit alkavat liian myöhään ja toimivat pistemäisesti.

Lainsäädännön selkeyden puute

Uuteen lainsäädäntöön liittyvät velvollisuudet ja vastuutahot on vaikea hahmottaa. Säädoshuolto puuttuu ja ministeriöt keskittyvät osaoptimointiin, mikä johtaa yleislainsäädännön pirstaloitumiseen. Priorisoinnin ja selkeän tavoitekuvan puute hankaloittaa lain tulkintaa ennestään.

Lainsäädäntöesteet tiedon vaihdolle

Perustuslain takaama viranomaisten erillisuus on tällä hetkellä käytännön este tiedon vaihdolle.

Keskitetyn seurannan puute

Järjestelmällisen seurannan puute hidastaa lain toimeenpanovaiheiden parhaiden käytäntöjen oppimista ja uudelleen soveltamista uusissa lainsäädäntöprosesseissa.

Priorisoidut mahdollisuudet

Haastatteluissa, taustakyselyssä ja työpajassa tuli esille myös mahdollisuuksia, jotka tukevat lainsäädäntöprosessia eri vaiheissa. Tuomme tässä esille työpajan osallistujien priorisoimia ratkaisuehdotuksia. Yksittäiset toimivat ratkaisut on dokumentoitu [Mirossa](#) ja Liitteissä 2.2 ja 2.4.

Tiedonvälityksen tehokkaat työkalut ja prosessit

Osallistujat halusivat saada sekä lain toimeenpanijat, että muut sidosryhmät mukaan lainsäädäntöprosessiin tehokkaammin. He toivoivat myös keskitettyjä työkaluja ja tietovarantoja parantamaan asiakirjojen saatavuutta ja tiedotusta. Tiedonjaossa toivottiin konkretiaa ja virastojen/yritysten näkökulman huomioimista ”mitä tämä meille tarkoittaa”-ajatuksella.

Tehokas johtaminen

Osallistujat kuvasivat hankkeiden välisen yhteistyön usein kilpistyvän johtotasolle. Digilainsäädäntöön liittyviä johtorakenteita toivottiin yhdenmukaistettavan virastojen välillä koordinoituna, poikkihallinnollisen yhteistyön ja yhteistyöryhmien tukemiseksi. Osallistujat toivoivat myös vastuutahojen selkeää kuvausta.

Digiosaamisen ja tilannekuvan parantaminen

Osallistujat toivoivat lisää koulutusta digi- ja datalainsäädännön substanssista, sekä menetelmiä, joilla yhteinen kuva lainsäädännön tavoitteista ja historiasta välitettävissä ottaen näin seuraavaan lainsäädäntöprosessiin

Riippuvuuskartta

Kartta, joka tukee uuteen lainsäädäntöön liittyvien relevanttien säädösten hahmottamista, sekä säädöshuoltoa. Kartan avulla voisi hahmottaa myös uuteen lainsäädäntöön liittyvät viranomaiset.

Ennakoiva osallistaminen

Viranomaiset halusivat osallistua ja osallistaa sidosryhmiä lainvalmisteluun mahdollisimman aikaisin.

Jatkuvuuden varmistaminen

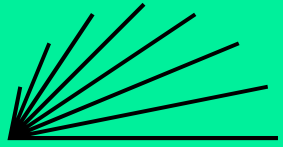
Projektina toteutetun lainsäädäntöhankkeen sujuva muutos lainsäädännön toimeenpanoprosessiksi vaatii näkyvyyttä ja tukea hallinnollisten rajojen yli, sekä riittävää resursointia ja budjetointia.

Yleislainsäädännön selkeytys

Osallistujat toivoivat esimerkiksi hallintolain, asiointilain ja digipalvelulain uudelleen arvioimista digitaalisen hallinnon tukemiseksi.

Kansainvälinen yhteistyö

Osallistujat toivoivat kansallisen yhteistyön parantamisen lisäksi myös kansainvälistä yhteistyötä ja esimerkiksi maiden

SILLI®

Digiaajan viranommainen 2.0 - konsepti ja kehitysehdotukset

Digilain viranomaisen 2.0 konsepti ja kehitysehdotukset

Olemme kuvanneet tässä osiossa tehdyn työn aikana syntynyttä ymmärrystä data- ja digilainsäädännön visioilasta (kuinka asiat voisivat toimia ideaalisti) ja niitä konkreettisia esteitä, joiden parissa lainsäädännön ja toimeenpanon supersankareiden täytyy käyttää kaikkia käytössä olevia supervoimia.

Edessä oleva haaste on mittava, mutta missä on tahtoa, siinä on tie.

Jaettu tilannetietoisuus ja sujuva yhteistyö kaikilla eri tasoilla yli ministeriöiden ja virastojen on onnistumisen edellytys.

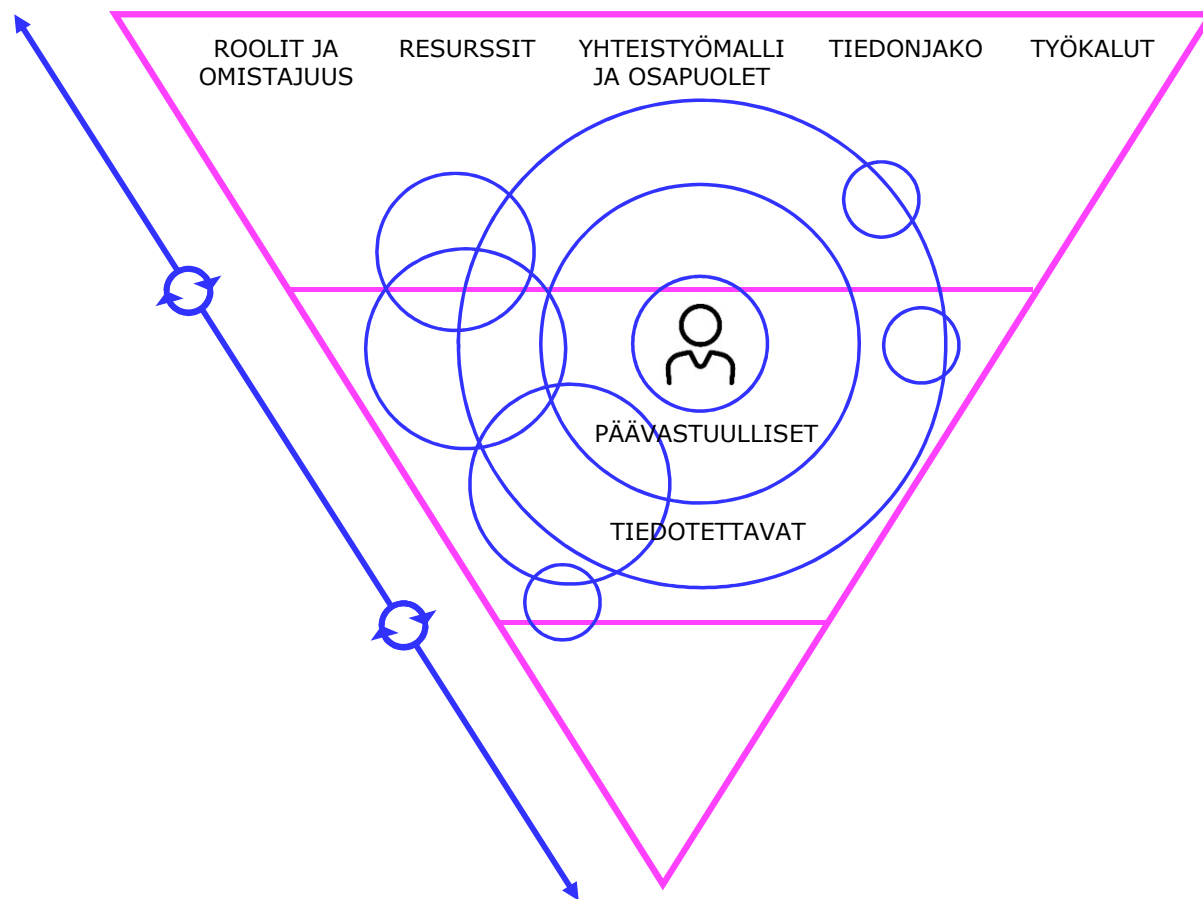
Yhteistyössä on voimaa ja Suomi voi olla tässä edelläkävijä EU-tasolla.

”Parempaa data- ja digilainsäädäntöä – yhteistyössä, tiedolla johtaen ja ennakoiden”

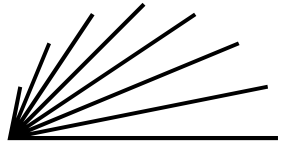
Data- ja digilainsäädännön painopisteen muutos

Jotta säädösten toimeenpanovaihe ja koko prosessi ennakoinnista valmisteluun ja toimeenpanoon saataisiin suoraviivaisemmaksi olisi hyvä määritellä roolit, säädöksen omistajuus, resurssit, yhteistyömallit, tiedonjako ja tarvittavat työkalut jo ennakoivavaiheessa. Näin vältettäisiin asioiden ja työmäärän kertautumista prosessin loppuvaiheessa.

Kansalaisten ja sidosryhmien odotuksiin vastaaminen

SIILO®

Kohti visiota – supersankarin tarina

Visiopolku

Supersankarin visio – Data- ja digilainsäädännön v2.0

Suomen tekemä vaikuttamistyö EU:ssa perustuisi jaettuun ymmärrykseen Suomen kokonaisuudesta ja erityistarpeista. Tähän jaetun tilannekuvan muodostumiseen edesvaikuttaisi **pysyvä monialainen asiantuntijaryhmä**, joka tekisi varhaisen vaiheen EU-säädösaloitteiden vaikuttavuusarviointia ja palautteen antamista EU:lle.

Tällä työryhmällä olisi myös paras ymmärrys Suomalaisella käytettävissä olevasta osaamisesta ja mahdollisuus antaa **suosituksia tarpeeseen parhaiten soveltuvan vastuuministeriön nimeämisestä valmisteluvastuuseen.**

Data- ja digilainsäädäntö läpäisee eri vastuualueita (ministeriöt, virastot) ja siksi **kokonaisuuden johtamisen tulisi olla koordinoitua ja systemaattista** siiloutumisen estämiseksi ja kaikkien tarvittavien näkökulmien huomioimiseksi. Supersankarin visiossa aihealueen johtaminen on organisoitu **ministeriö- ja virastot** ja vastuut

Uuden EU- säädöksen osalta **tunnistettaisiin varhaisessa vaiheessa sen riippuvuudet nykylainsäädäntöön** ja tarvittavaa **säädöshuoltoa tehtäisiin jatkuvasti** data- ja digilainsäädännön toteuttamisen esteiden purkamiseksi.

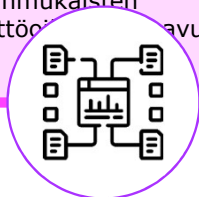
Supersankarin visio – Data- ja digilainsäädännön v2.0

Valmisteluvaiheessa kuulutettiin riittävästi toimeenpanevaa tahoa ja olisi olemassa kanavat tuelle, kun säädös/laki siirtyy valmistelusta toimeenpanoon.

Käytössä olevia tietojärjestelmiä, rekistereitä ja niiden sisältämää tietoa käytettäisiin aktiivisesti ja järjestelmissä olevaa dataa ja tietoa hyödynnettäisiin lain valmistelun ja toimeenpanon aikana yli organisaatorajojen. Tietojärjestelmien kehittämisessä hyödynnettäisiin eri teknologisia mahdollisuuksia (kuten tekoäly) tiedon löydettävyyden että työn tehokkuuden parantamiseksi. Tietoa syötettäisiin järjestelmiin vain kerran, mutta hyödynnettäisiin useasti teknisten rajapintojen ja asianmukaisten käyttöön avulla.

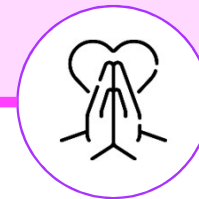
Palautemekanismit eri prosessivaiheiden välille olisi olemassa, jolla varmistettaisiin jatkuva parantaminen.

Työn tekemisen moodi olisi proaktiivinen (ennakoiva), yllätyksiä tulisi vähemmän ja moniin eteen tuleviin asioihin oltaisiin valmistauduttu ja olisi olemassa parhaita käytänteitä erilaisiin tilanteisiin.

Data- ja digilainsäädännön kanssa taistelevien Supersankareiden stressitasot olisivat hallinnassa.

Vision toteutumisen edessä olevia haasteita

Visio ja lainsäädännön jatkuvuus

- Visio lainsäädännön perimmäisestä tavoitteesta tueksi lainsäädäntötyön tekijöille.

Selvät prioriteetit lainsäädäntökokonaisuuden tavoitteille.

Lainsäädännön yhdenmukainen tulkinta alkuperäistavoitteet huomioiden.

Säädöshuolto, joka tukee lainsäädännön ajantasaisuutta.

Lainsäädännön tulevaisuus-kestävyyden mahdollistaminen

- Nyklainsäädännön perkaaminen data- ja digiystävälliseksi - esteet toimeenpanolle pois esimerkiksi hallintolaista. Varmistetaan, että uudella säätelyllä on mahdollisuudet onnistua.

Ennakointityön roolin kasvattaminen – reaktiivisesta moodista proaktiiviseen.

Vision toteutumisen edessä olevia haasteita

Yhteistoimintaa estävät seikat

Viranomaisten välisen tiedon jakamisen esteiden purkaminen tiedon yhteiskäytön mahdollistamiseksi. Varmistetaan perustuslainmukaisuus.

Vastuukartta selväksi - Kuka vastaa mistäkin? Kuka koordinoi, kuka päättää? Tehokkuuden ja osaamisen kannalta keskeisten ministeriöiden ja viranomaisten tunnistaminen jo prosessin alkuvaiheessa.

Osaaminen ja organisoituminen

Tarvittavat pysyvät työryhmät eri vaiheisiin (moniosaaminen), jolla varmistetaan proaktiivinen ote tulevaan säädötsunamiin ja resurssien oikea ja oikea-aikainen kohdentaminen (esim. Digitoimiston sihteeristön rinnalle lakiryhmä, ennakointivaiheen screenaus ja vaikuttavuusarviointi).

Valmistelutyöhön osallistuvien lakiosaajien digi- ja dataymmärryksen kasvattaminen (vrt. tehty GDPR-koulutusputki).

Lisää resursseja tekemään data- ja digisäätelyn kanssa töitä, ei ole oton hommaa.

Ministeriöiden tukipalveluiden (keneltä viranomainen voi kysyä tulkinta-apua) organisointi.

Vision toteutumisen edessä olevia haasteita

Työkalut ja tiedon jakamisen mekanismit

Yhteisesti hyväksytty tarkistuslista/kriteeristö, jonka avulla säädös/lakialoite pääsee eteenpäin prosessissa (kenelle kuuluu, onko resurssit olemassa, olemassa olevan lainsäädännön mahdolliset esteet...)

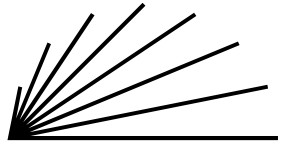
Yhteinen käsitteistösanakirja - kaikki ymmärtävät asiat samalla tavalla.

Yhteisen tilannekuva-/vaikuttavuusratkaisun rakentaminen - kun kosketaan tähän, niin mihin kaikkiin muutokset vaikuttaa?

Nykyisten kanavien (lausuntojärjestelmä, kampustilat...) käytön aktivointi ja tiedon hakemisen helpottaminen.

Yhteisten tietovarantojen kehittäminen ja itsepalvelun mahdollistaminen (dataa ja ehkä tekoälyäkin).

SIILI®

Työkalut vision toteutumiselle

Supersankarin Työkalupakki

Tehtävänjakokartta

Tehtävänjakokartta, joka kuvaa digilainsäädäntöön liittyviä tehtäviä ja niiden jakautumista ohjausryhmän, ministeriöiden, viranomaisten ja sidosryhmien (kansalaiset, yritykset, jne.) kesken ja tukee yhteistyötä ennakoivasti jo lainsäädäntötyön suunnittelun aikana.

Digilainsäädännön prosessit

Digilainsäädännön prosessikuvaaja on läpileikkaus lainsäädäntötyöhön liittyvistä tehtävistä. Kuvio kuvaa lainsäädäntötyöhön liittyvien tehtävien jatkuvuutta ja niiden painoarvoa digilainsäädäntötyön eri vaiheissa painottaen tarvetta sujuvalle siirtymiselle lainsäädäntövaiheesta toiseen.

Supersankarin menestysresepti

Menestysreseptiin on koottu työpajan priorisoidut haasteet ja ratkaisut niin, että ne tukevat toisiaan. Jokaiseen haasteeseen on myös yhdistetty kysymys tai useampi, joiden avulla lainsäädännön ja toimeenpanon tehtävissä toimivat voivat poistaa esteitä tiedonkululle ja yhteistyölle.

Digilainsäädäntöön liittyvät tunnistetut tehtävät ja ehdotus niiden jakamisesta

1. Ennakointivaihe

2. Lain valmistelu

3. Lain toimeenpano

Digilainsäädännön tueksi perustettava työryhmä – Digilainsäädännön tukiryhmä

- EU-hankkeiden seuranta ja niihin vaikuttaminen Suomen edun puolesta hallinnon näkökulmasta
- Ministeriöiden ja virastojen kompetenssin tunnistaminen ja hyödyntäminen
- Lakikokonaisuuksien delegointi vastuuministeriöille tai valmisteluryhmälle
- Sisäinen tiedotus ministeriöille ja virastoille
- Julkinen tiedotus

- Suomen kansallisen säädöstarpeen määrittäminen
- Lain säätäjän ohjeistus lain perimmäisistä tavoitteista ja tulkinnasta

- Vuorovaikutus lain toimeenpanon tavoitteista ja vastuun koordinointi
- Sidosryhmien ohjaaminen oikeaan palveluun (tiedotus)

Lainsäätäjän näkökulma – Ministeriö

- Digilainsäädännön ohjausryhmän työn tukeminen tiedolla
- Lainsäädäntöprosessin resursointi ministeriön sisällä
- Mahdollisten toimeenpaneuvien viranomaisten kompetenssin tunnistaminen ja hyödyntäminen
- Kompetenssin kehitys
- Sidosryhmien tunnistaminen
- Sidosryhmien osallistaminen tarvittaessa

- Lainsäädöstyön tekeminen
- Sidosryhmien osallistaminen
- Lain toimeenpanijan valinta ja alustava neuvonta
- Tiedotus toimeenpanijoille
- Neuvottelu resurssista toimeenpanijan kanssa
- Julkinen tiedotus
- Säädöshuolto

- Ohjausryhmän avustaminen lain tulkinnan ohjauksessa
- Säädöshuolto

Lain toimeenpanijan näkökulma – Virasto

- Ohjausryhmän tiedotteiden seuraaminen
- Osallistuminen kuulemisiin, työpajoihin tai lausuntoihin tarvittaessa/pyydyttäessä
- Ohjausryhmän tukeminen tiedolla

- Lainvalmistelutyön seuraaminen
- Budjettitarpeesta viestiminen ministeriölle
- Sisäisten resurssien suunnittelu
- Ministeriön lainsäädäntötyön tukeminen tiedolla
- Kompetenssin kehittäminen
- Palvelupolkujen suunnittelu lakiin liittyville tehtäville (tarvittaessa yhdessä muiden viranomaisten kanssa)

- Lakiin liittyvien tehtävien palvelutuotanto
- Sidosryhmien ohjaus tietyn palvelun käytössä
- Palveluun liittyvään palautteeseen vastaaminen
- Palvelun jatkokehitys
- Lain tulkinta
- Palautteen antaminen ohjausryhmälle ja lainsäätäjälle mahdollisista havaituista lakesteistä

Sidosryhmät

- Digilainsäädännön julkisten tiedotteiden seuraaminen
- Osallistuminen kuulemisiin, työpajoihin tai lausuntoihin tarvittaessa/pyydyttäessä

- Ministeriön julkisten tiedotteiden seuraaminen
- Osallistuminen kuulemisiin, työpajoihin tai lausuntoihin tarvittaessa

- Lakiin liittyvien velotteiden tunnistus
- Lakiin liittyvien velotteiden mukaan toimiminen
- Palautteen antaminen lakiin liittyvistä palveluista ja tiedotuksesta

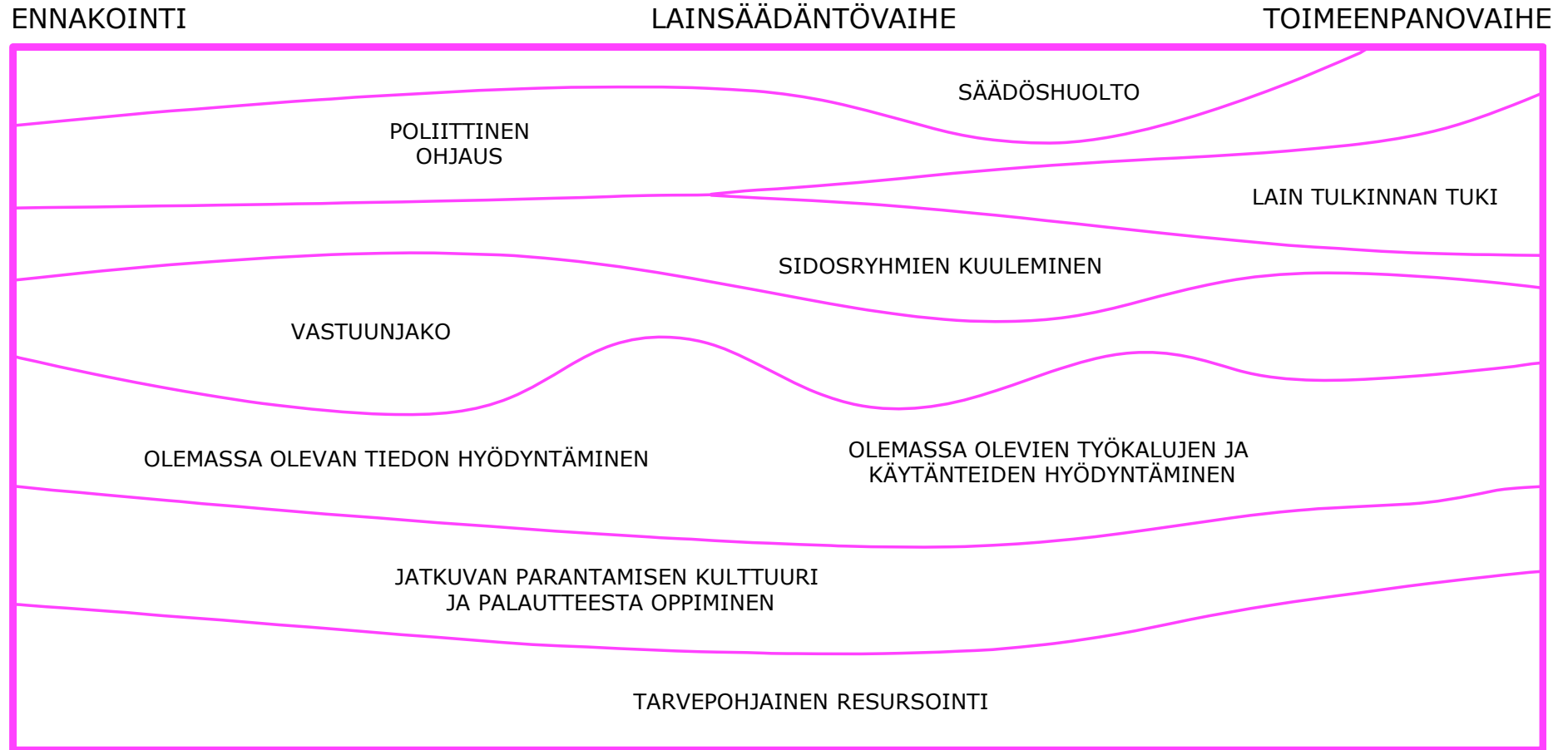
Koordinointi ja ohjeistus

Asiakasrajapinta muuttuu

Tiedotusvastuu siirtyy

Digilainsäädännön jatkuvat prosessit

Supersankarin menestysresepti

Tähän malliin olemme tuoneet työpajassa 16.3. eniten ääniä saaneet haasteet ja ratkaisuehdotukset. Haasteet on käännetty kysymyksiksi, joihin olisi hyvä etsiä vastauksia ennen kuin työssä edetään seuraavaan vaiheeseen. Palautteen tulisi niin ikään kulkea molempiin suuntiin siten, että hyvät opit viedään takaisin seuraavan säädöksen valmisteluprosessiin ja vältetään samojen virheiden toistumista.

Menestysreseptin yksittäisiin haasteisiin, kysymyksiin ja ratkaisuehdotuksiin pääset tutustumaan [Mirossa](#), sekä liitteissä 2.3-2.4.

Menestysresepti on tarkoitettu työkaluksi, jota voidaan täydentää ja hyödyntää myös

Ennakointivaihe

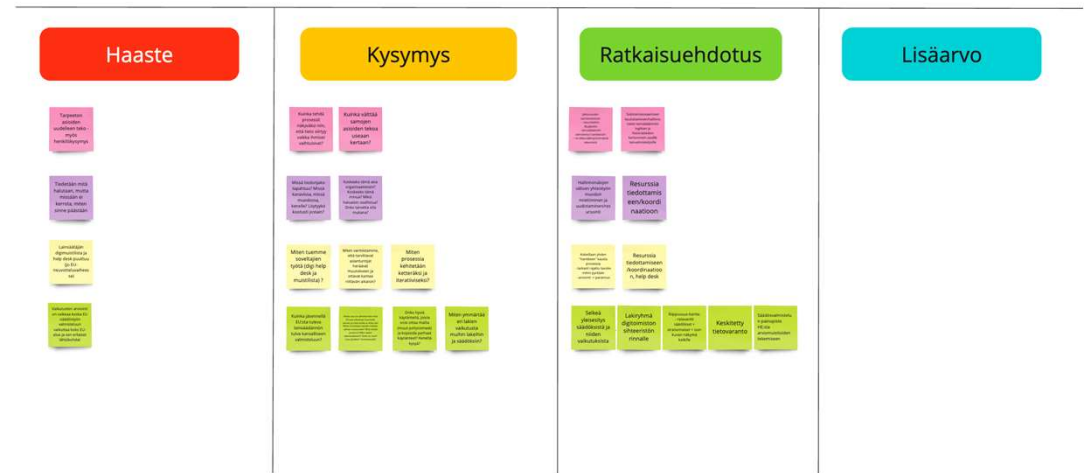
Lainsäädäntötyön kansallisessa ennakointivaiheessa pitäisi pystyä kartoittamaan erityisesti se ketä kaikkia uusi säädös koskee, keiden pitäisi osallistua ja kenelle tietoa pitäisi jo tässä vaiheessa jakaa? Tämä vaihe vaatii siis koordinoitua ja resurssointia ja keskitettyä tiedon jakamista. Tarvittaisiin myös selkeä yleisesitys säädöksistä ja niiden vaikutuksista.

Mitä enemmän asioita tehdään ennakointivaiheessa, vähentää se kertautuvan työn määrää valmistelu- ja toimeenpanovaiheessa.

Ennakointivaihe

Check list

Ennakointivaihe

Haaste	Kysymys	Ratkaisuehdotus	Lisäarvo
<p>Tarpeeton asioiden uudelleen teko – myös henkilökysymys</p>	<p>Kuinka tehdä prosessit näkyväksi niin, että tieto siirtyy vaikka ihmiset vaihtuisivat?</p> <p>Kuinka välttää samojen asioiden tekoa useaan kertaan?</p>	<p>Jatkuvuuden varmistaminen - resursseihin - budjettiin - lainsäädännön valmistelun hankkeisiin --> ei tilkkutäkki/pistemäistä tekemistä</p> <p>Substanssiosaamisen kouluttaminen/hallinnon-alan lainsäädännön logiikan ja historiatiedon kertominen uusille lainvalmistelijoille</p>	
<p>Tiedetään mitä halutaan, mutta missään ei kerrota, miten sinne päästään</p>	<p>Missä tiedonjako tapahtuu? Missä kanavissa, missä muodossa, kenelle? Löytyykö kootusti jostain?</p> <p>Koskeeko tämä asia organisaatiotani? Koskeeko tämä minua? Miksi haluaisin osallistua? Onko tarvetta olla mukana?</p>	<p>Hallinnonalojen välisen yhteistyön muodon miettiminen ja uudistaminen/resursointi</p> <p>Resurssia tiedottamiseen ja koordinaatioon</p>	
<p>Lainsäätäjän digimuistilista ja help desk puuttuu (jo EU-neuvotteluvaiheessa)</p>	<p>Miten tuemme soveltajien työtä (digi-helpdesk ja muistilista)?</p> <p>Miten varmistamme, että tarvittavat asiantuntijat heräävät muutokseen ja ottavat kantaa riittävän aikaisin?</p> <p>Miten prosessia kehitetään ketteräksi ja iteratiiviseksi?</p>	<p>Kokeillaan yhden "hankkeen" kautta prosessitarkasti rajattu tavoite mihin pyritään -> parannus</p> <p>Resurssia tiedottamiseen ja koordinaatioon, helpdesk</p>	
<p>Vaikutusten arviointi on vaikeaa koska EU-säädösten valmisteluun vaikuttaa koko EU-alue ja sen erilaiset lähtökohdat</p>	<p>Kuinka jäsenellä EU:sta tuleva lain-säädännön tulva kansalliseen valmisteluun?</p> <p>Miten ymmärtää eri lakien vaikutusta muihin lakeihin ja säädöksiin?</p> <p>Mitkä ovat ne lähtökohdat mitä EU:ssa oletetaan Suomella olevan ja mitä meillä ei ehkä ole? Miten tunnistaa maiden väliset eroavuudet? Mitä meiltä puuttuu? Mitä vaatisi rakentuukseseen? Onko se rooli? Uusi yksikkö? Toimintamalli?</p> <p>Onko hyviä käytänteitä, joista voisi ottaa mallia (muut pohjoismaat) ja kopiaida parhaat käytänteet? Keneltä kysyä?</p>	<p>Selkeä yleisesitys säädöksistä ja niiden vaikutuksista</p> <p>Lakiryhmä digitoimiston sihteeristön rinnalle</p> <p>Riippuvuus-kartta: relevantit säädökset + viranomaiset = ison kuvan näkymä kaikille</p>	
		<p>Keskitetty tietovaranto</p> <p>Säädösvalmistelun painopiste HE:sta arviomuistioiden tekemiseen</p>	

Valmisteluvaihe 1/2

Haaste	Kysymys	Ratkaisuehdotus	Lisäarvo
<p data-bbox="188 427 365 592">Lainsäädännön selkeys (velvoitteet) kuka + mitä</p> <p data-bbox="188 619 448 783">Runsaus- informaatioähky- lainsäädännön säädös tulva, tsunami- ohjeet väillä liikaa/ ristiriitaista käytäntö- kokonaisuuden hajaantuminen, pirstaloituminen, tietoisuuden lasku</p> <p data-bbox="188 810 448 975">Proaktiivinen vs reaktiivinen Toimijoiden kuunteleminen sääntely- ja täytäntöönpanovaiheessa</p> <p data-bbox="188 1177 365 1342">Valtiotason virastojen priorisoinnin puutteellisuus</p>	<p data-bbox="506 427 683 592">Kuka tekee päätökset? Onko hänellä riittävä päätösvalta?</p> <p data-bbox="707 427 920 592">Onko meillä deliktoituja päätöksentekijöitä joilla riittävä valta?</p> <p data-bbox="506 619 719 783">Miten esitämme tietoa säädöshankkeista ja niiden kokonaisuudesta lyhyesti, yksiselitteisesti ja selkeästi?</p> <p data-bbox="506 810 719 975">Tehdäänkö työtä reaktiivisesti? Voisiko proaktiivinen toiminta säästää aikaa?</p> <p data-bbox="506 1177 683 1342">Monta asiaa muuttuu - mitä priorisoidaan?</p> <p data-bbox="707 1177 884 1342">Ovatko yhteiset prioriteetit kaikille selvät?</p>	<p data-bbox="1048 427 1261 592">Kattavampi säädösjohtaja (yleensä asiantuntija on myös projektipäällikkö)-> kp:t /ap. käyvät läpi hankkeet ja niistä ministeriöistä tulee mukaan</p> <p data-bbox="1285 427 1462 592">Digi-/data- jne. johtajien yhteistyö riittävällä natsoilla, joka priorisoi ja delegoi</p> <p data-bbox="1487 427 1664 592">Pitäisikö olla tietojohtajan uusi rooli?</p> <p data-bbox="1048 619 1261 783">Riippuvuus-kartta:- relevantit säädökset + viranomaiset = ison kuvan näkymä kaikille</p> <p data-bbox="1048 810 1225 975">2. enemmän strategista näkemystä ja yhteisiä linjauksia</p> <p data-bbox="1249 810 1462 975">Valtioneuvosto <-> Virastot keskustelua lisää valmisteluvaiheessa myös poikkihallinnollisesti (verkostot)</p> <p data-bbox="1487 810 1664 975">Käytännön soveltamista olisi hyvä pohtia jo varhaisessa vaiheessa - toimeenpanijat mukaan valmisteluun ajoissa</p> <p data-bbox="1688 810 1865 975">Valmistelua tuettu listaamalla tahoja joita koskee</p> <p data-bbox="1048 1002 1261 1150">Nippeli-henkilöstö mukaan jo aiemmin. Esim. proffat ja muut asiantuntijat mukaan ajoissa, jo ennen lausuntokierroksia</p> <p data-bbox="1048 1177 1225 1342">Prosessikuvausten tekeminen ja yhteisten prioriteettien käyttöönotto -> yhteismallinen säädöshankepäätös</p>	

Valmisteluvaihe 2/2

Haaste	Kysymys	Ratkaisuehdotus	Lisäarvo
<p data-bbox="156 488 340 673">Resursoinnin puutteellisuus suhteessa kuormittavuuteen</p> <p data-bbox="156 705 340 890">Yritysten skaalautuvuus -> PK-yritysten määrä korkea osaaminen alhainen</p>	<p data-bbox="425 488 698 673">Kuinka tunnistamme kuormittavat hankkeet ja tuemme niiden sujuvuutta riittävin resurssein?</p> <p data-bbox="425 705 698 890">Miten varmistamme yritysten kyvyn vastata lakimuutosten tarpeisiin riippumatta yrityksen koosta?</p>	<p data-bbox="1151 488 1335 673">Avustavan henkilökunnan tärkeyden ymmärtäminen - > apua käytännön työvaiheisiin ja järjestelmien käyttöön</p> <p data-bbox="1366 488 1536 673">Resurssia tiedottamiseen/koordinaatioon</p> <p data-bbox="1151 705 1366 890">Suomalaisyritysten osallistaminen ja aikaisemmin kuuntelu</p>	

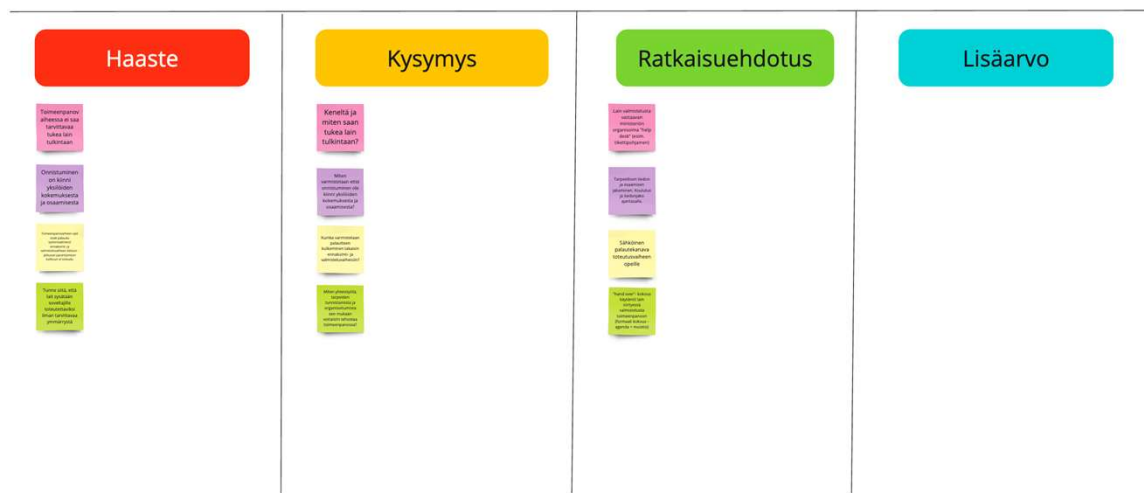
Toimeenpanovaihe

Lainsäädäntötyön valmisteluvaiheessa tulisi varmistaa, että toimeenpanijalla on riittävä tuki saatavilla, eikä onnistuminen ole kiinni vain yksilöiden kokemuksesta ja osaamisesta. Palautteen tulisi kulkea toimeenpanovaiheesta takaisin ennakointiin ja valmisteluun, jotta prosessia voidaan jatkuvasti myös parantaa seuraavaa säädöstä silmällä pitäen.

Tavoitteena olisi sujuvoittaa ja keventää toimeenpanovaihetta, niin että oikeat ihmiset olisivat oikeassa paikassa tarjoamassa parasta lainsäädäntöä kansalaisille.

Toimeenpanovaihe

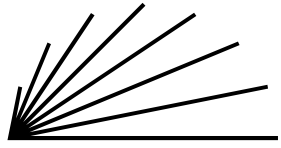
Check list

Toimeenpanovaihe

Haaste	Kysymys	Ratkaisuehdotus	Lisäarvo
<p data-bbox="159 469 338 644">Toimeenpanovaiheessa ei saa tarvittavaa tukea lain tulkintaan</p> <p data-bbox="159 676 338 852">Onnistuminen on kiinni yksilöiden kokemuksesta ja osaamisesta</p> <p data-bbox="159 884 338 1059">Toimeenpanovaiheen opit eivät palaudu systemaattisesti ennakointi- ja valmisteluvaiheen tietoon - jatkuvan parantamisen kulttuuri ei toteudu</p> <p data-bbox="159 1091 338 1267">Tunne siitä, että lait sysätään soveltajille toteutettaviksi ilman tarvittavaa ymmärrystä</p>	<p data-bbox="600 469 792 644">Keneltä ja miten saan tukea lain tulkintaan?</p> <p data-bbox="600 676 792 852">Miten varmistetaan ettei onnistuminen ole kiinni yksilöiden kokemuksesta ja osaamisesta?</p> <p data-bbox="600 884 792 1059">Kuinka varmistetaan palautteen kulkeminen takaisin ennakointi- ja valmisteluvaiheisiin?</p> <p data-bbox="600 1091 792 1267">Miten yhteistyötä, tarpeiden tunnistamista ja organisoitumista sen mukaan voitaisiin tehostaa toimeenpanossa?</p>	<p data-bbox="1151 469 1321 644">Lain valmistelusta vastaavan ministeriön organisoima "help desk" (esim. tikettipohjainen)</p> <p data-bbox="1151 676 1321 852">Tarpeellisen tiedon ja osaamisen jakaminen. Koulutus ja tiedonjako ajantasalle.</p> <p data-bbox="1151 884 1321 1059">Sähköinen palautekanava toteutusvaiheen opeille</p> <p data-bbox="1151 1091 1321 1267">"hand over"-kokous käytäntö lain siirtyessä valmistelusta toimeenpanoon (formaali kokous - agenda + muistio)</p>	

SIILI®

Lopuksi

Arvolupaukset

Digilainsäädäntötyön suunnittelu mahdollistaa suuremman muutoksen, jossa syntyy uudenlainen ketterä toimintamalli tukemaan parhaan mahdollisen kansalaisia, yrityksiä ja koko Suomea palvelevan lainsäädännön luomista.

- Mitä enemmän asioita tehdään ennakointivaiheessa, sitä enemmän se vähentää kertautuvan työn määrää valmistelu- ja toimeenpanovaiheessa.
- Onnistuneessa valmisteluvaiheessa syntyy riittävän kattava ja yhteinen toimintamalli tukemaan lakikokonaisuuden toimeenpanoa.
- Sujuvoitetaan ja kevennetään toimeenpanovaihetta. Oikeat ihmiset oikeassa paikassa tarjoamassa parasta lainsäädäntöä kansalaisille.

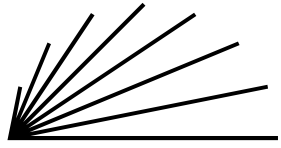
Digikompassin visio ja arvot ohjaavat ministeriöiden ja viranomaisten toimintaa

"Digitaalisesti kyvykäs Suomi voi olla juurikin niin kyvykäs kuin on se sääntely ja hallinto, jonka varassa se toimii."

Valtioneuvoston selonteko digikompassista: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164429/VN_2022_65.pdf?sequence=1&isAllowed=y

SIILI®

Liitteet

Liite 1: Projektin työmenetelmät: Haastattelut, esikysely ja niiden hyödyntäminen työpajassa

Nykytilannetta tarkasteltiin monen eri sidosryhmän ja menetelmän näkökulmasta: taustamateriaalin, kyselyn, haastatteluiden, sekä työpajan antamien tietojen kautta.

Liite 1.1: Taustamateriaali

Osana taustatutkimusta työryhmä erilaisiin tietolähteisiin sekä sille toimitettuihin tai suositeltuihin dokumentteihin.

Liite 1.2 Haastattelut

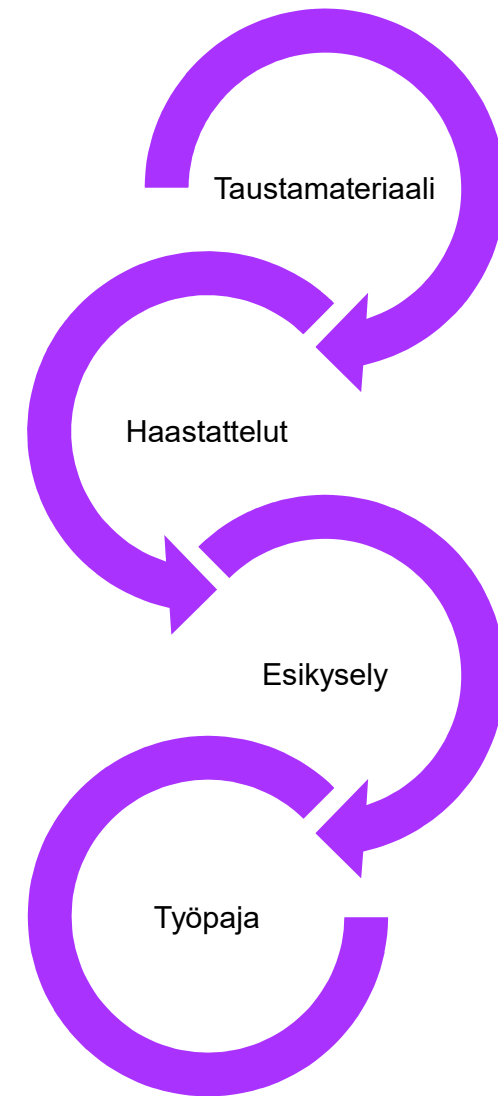
Haastatteluiden ja esikyselyn tavoitteena oli luoda ymmärrys lainsäädäntö- ja toimeenpanoprosessiin liittyvästä yhteistyöstä, kuinka sitä nyt toteutetaan, mikä yhteistyössä toimii hyvin ja mitä haasteita nykyiseen yhteistyöhön liittyy. Haastatteluissa käytettiin apuna lainsäädäntö- ja toimeenpanoprosessin kuvausta, jota täydennettiin haastateltavilta saadun tiedon avulla haastattelun aikana.

Liite 1.3 Esikysely

Esikyselyn avulla pyrittiin luomaan kokonaiskuva työpajan osallistujista, sekä tuottamaan työpajaa varten materiaaleja haasteista ja niiden ratkaisukeinoista.

Liite 1.4 Työpaja

Läsnätyöskentelynä järjestetyn työpajan tavoite oli luoda yhteinen näkemys kompastuskivistä ja haasteista liittyen data- ja digilainsäädännön toimeenpanoon ja miettiä, ratkaisuja joilla nämä haasteet voidaan välttää

Liite 1.1: Taustamateriaali

Osana taustatutkimusta työryhmä tutustui seuraaviin sille toimitettuihin tai suositeltuihin dokumentteihin:

Digitalisaation säädöstilanne ja ehdotukset sen edistämiseksi (VM, 2/2023, <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-257-4>)

YritysDigi – loppuraportti (VM, 12/2023, <https://vm.fi/documents/10623/30028323/YritysDigi+-+loppuraportti.pdf/5030162d-7a55-ff3c-4dcb-2807dadde755/YritysDigi+-+loppuraportti.pdf?t=1672399872558>)

EU:n digi- ja datasäädösten viranomaistoiminta (LVM:n PowerPoint-esitys, Toimitettu sähköpostitse 17.2.23)

Digi- ja datasäädösten viranomaistehtävät - luonnos (LVM:n Excel-taulukko, Toimitettu sähköpostitse 17.2.23)

Asettamispäätös: EU:n digi- ja datasäädösten toimeenpanon koordinaatioryhmä (LVM, Toimitettu sähköpostitse 17.2.23)

Julkisen hallinnon tiedonhallintakartta (verkko-osoite: <https://www.tutkihallintoa.fi/tiedonhallintakartta/>)

Datanhallinta-asetuksen ja digipalvelusäädöksen tietoisuus 8.3.

Liite 1.2: Haastattelut

Osana taustatutkimusta toteutettiin kuusi haastattelua. Haastattelut toteutettiin joko pari- tai yksilöhaastatteluina. Haastatteluiden tavoitteena oli luoda ymmärrys lainsäädäntö- ja toimeenpanoprosessiin liittyvästä yhteistyöstä, kuinka sitä nyt toteutetaan, mikä yhteistyössä toimii hyvin ja mitä haasteita nykyiseen yhteistyöhön liittyy. Haastatteluissa käytettiin apuna lainsäädäntö- ja toimeenpanoprosessin kuvausta, jota täydennettiin haastateltavilta saadun tiedon avulla haastattelun aikana.

Haastattelujen johtopäätökset:

- Alkuperäisesen rajauksen pohjalta oletettiin, että keskitymme pääasiassa lainsäädännön toimeenpanovaiheeseen, ja pyrimme hahmottamaan missä vaiheessa lainsäädäntöprosessia syntyy haasteita jotka hankaloittavat toimeenpanoa
- Pian selvisi, että kaaviosta puuttui kokonaan EU-lainsäädäntövaihe, jonka aikana tulisi tehdä kansallista ennakointia. Tämän vaiheen tärkeys korostui myöhemmin sekä haastatteluissa, ja se lisättiin omaksi vaiheeksi myös työpajaan, jossa tästä vaiheesta löydettiin lukuisia myöhempää työskentelyä hankaloittavia puutteita.
- Havaitimme myös, että eri organisaatioissa oli erilaisia kypsyysasteita lainsäädäntötyön organisointiin liittyen. Toimintatapojen kehitysaste vaihteli suuresti ja tämä vaikutti erityisesti siihen, mihin vaiheeseen prosessia eri organisaatiot toivoivat muutoksia.

Haastattelun avulla kerättyjä haasteita ja hyvin toimivia käytänteitä käytettiin osana työpajan Wall of Pains ja Wall of Gains gallerioita. [Nämä galleriat löytyvät myös mirosta.](#) Sekä Liitteestä 2.1-2.2. Haastattelut lähtivät Finlexissä saatavilla olevasta lainsäädäntöprosessista: <http://lainvalmistelu.finlex.fi/>

Liite 1.3: Esikysely

Osana taustatutkimusta toteutettiin myös taustakysely työpajan osallistujille. Kyselyyn vastasi 15 osallistujaa. Kyselyiden tavoitteena oli hahmottaa osallistujien rooli lainsäädäntötyössä ja soveltamisessa, nykyisen yhteistyön laajuus ja menetelmät, sekä yhteistyössä hyvin toimivat käytänteet ja haasteet. Kysely toteutettiin Microsoft-formsissa ja se koostui monivalinta-, Likert- ja avoimista kysymyksistä. Keskimääräinen vastausaika oli 26 min 48 s.

Kyselyn johtopäätökset:

- Suurin osa vastaajista (12) toimi organisaatiossaan asiantuntijaroolissa. Osallistujissa oli mukana yhtä paljon lainsäädäntöä valmisteleavassa ja toimeepänevassa roolissa olevia osallistujia (5 kumpaakin), tämän lisäksi osa osallistujista toimi molemmissa rooleissa (1), tarkastelevassa roolissa (1) tai osallistavassa roolissa (2)
- Yhteistyötahoja oli runsaasti, keskimäärin 4,7 osallistujaa kohden, vähimmillään 1 ja enimmillään 12.
- Yhteistyö viranomaisten ja ministeriöiden välillä, sekä ministeriöiden ja virastojen kesken toimi yleisesti hyvin. Yhteistyö muiden tahojen kanssa ei sujunut yhtä hyvin, tai sitä ei tehty lainkaan.
- Nykyisistä yhteistyötavoista yleisin mainittu olivat erilaiset kokoukset ja palaverit (5), työryhmät (4), kommentointi (3), sidosryhmätapaamiset (3), sekä muut yhteydenotot (4).
- **Onnistuneet toimintatavat painottivat työkaluja.** Kuusi osallistujaa mainitsi sähköpostin, erityisesti pidettyjä olivat sähköpostit, joissa oli esimerkiksi valmistelupäivämääriä ja linkkejä yhteisiin työtiloihin. Yhteiset työtilat olivatkin seuraavaksi useimmin mainittu toimiva työväline.
- **11 vastaajaa yksilöi yhteistyöhön liittyviä haasteita.** Lähes samoina toistuvat teemat olivat aikataulu (3 vastausta) ja resurssipula (3 vastausta). Tiedon kulkuun liittyen raportoitiin lisäksi useita haasteita, kuten puutteellinen tai vajaa tiedonkulku, tiedonkulun oikea-aikaisuus ja informaatiohäky. Lisäksi yhteistyötä vaikeutti mm. Lain tulkinnan ja sovellustarpeen tunnistamisen vaikeus, vastuuhenkilöiden ja -alueiden tunnistuksen puute, omaan tonttiin keskittyminen, ohi johtaminen ja poliittisen ohjauksen puute.

 Myös kyselyn avulla kerättyjä haasteita ja hyvin toimivia käytänteitä käytettiin osana työpajan Wall of Pains ja Wall of Gains gallerioita. [Nämä galleriat löytyvät myös mirosta](#). Sekä Liitteestä

Liite 1.4: Työpaja

Työpaja järjestettiin Liikenne- ja viestintäministeriön tiloissa 16.3. Työpajan kesto oli kolme tuntia ja siihen osallistui yhteensä 17 henkilöä kymmenestä eri virastosta tai ministeriöstä. Työpaja järjestettiin läsnätilaisuutena ja sen tavoite oli luoda yhteinen näkemys kompastuskivistä ja haaseista liittyen data- ja digilainsäädännön toimeenpanoon ja miettiä, ratkaisuja joilla nämä haasteet voidaan välttää.

Työpajassa työskenneltiin itsenäisesti, sekä neljässä pienryhmässä. Kunkin ryhmän keskustelua fasilitoi Siilin suunnittelija, joka kannusti osallistujia kirjaamaan haasteita ja ideoita ylös, sekä auttoi tarvittaessa kirjaamaan ylös yksityiskohtia. Osa keskusteluista tallennettiin keskustelijoiden luvalla ja analysoitiin myöhemmin tarkemmin. Työpajan konkreettisenä tuloksena syntyi neljä canvasta täynnä priorisoituja haasteita ja ratkaisuehdotuksia jaettuna lainsäädäntöprosessin mukaisiin kolmeen osaan: ennakointivaihe, lainsäädäntövaihe ja toimeenpanovaihe.

Työpajan kulku:

- Lyhyt esittely
- Tutustuminen "Wall of Pain"-galleriaan (haasteet haastatteluista ja kyselystä) ja omien haasteiden kirjaaminen post-it lapuille itsenäisesti
- Haasteiden kirjaus ja keskustelu pienryhmissä
- Tauko: Tutustuminen "Wall of Gain"-galleriaan (ratkaisut haastatteluista ja kyselystä) ja omien ratkaisuehdotusten kirjaaminen post-it lapuille itsenäisesti
- Ideoiden kirjaus ja keskustelu pienryhmissä
- Tärkeimpien haasteiden ja ideoiden äänestys
- Ryhmien esitelmät
- Loppuäänestys
- Loppusanat ja palautteen keräys

Työpajan tulosten analyysissä keskityttiin tärkeimmiksi äänestettyjen haasteiden ja ideoiden läpikäyntiin, sekä haasteiden ja ideoiden keskinäisten riippuvuukisen hahmottamiseen ryhmäkeskustelujen ja ryhmien esitelmien sisällön perusteella. Lopputuloksena näistä syntyi Digitaalisen viranomaisen 2.0 konsenti

Liite 2: Eri menetelmin kerätyt haasteet ja ratkaisuehdotukset

Nykytilannetta tarkasteltiin monen eri sidosryhmän ja menetelmän näkökulmasta: taustamateriaalin, kyselyn, haastatteluiden, sekä työpajan antamien tietojen kautta.

Liite 2.1: Haastatteluista ja kyselystä kerätyt haasteita ja sudenkuoppia

Liitteessä on kuvattu tekstimuodossa haastatteluista ja kyselystä kerätyt sudenkuopat luetteloina. Luettelot on ryhmitelty teemoittain seuraten työpajassa käytössä ollutta Wall of Pain työkalua.

Liite 2.2: Haastatteluista ja kyselystä kerätyt ratkaisuehdotuksia

Liitteessä on kuvattu tekstimuodossa haastatteluista ja kyselyistä kerätyt ratkaisuehdotukset yhtenä luettelona.

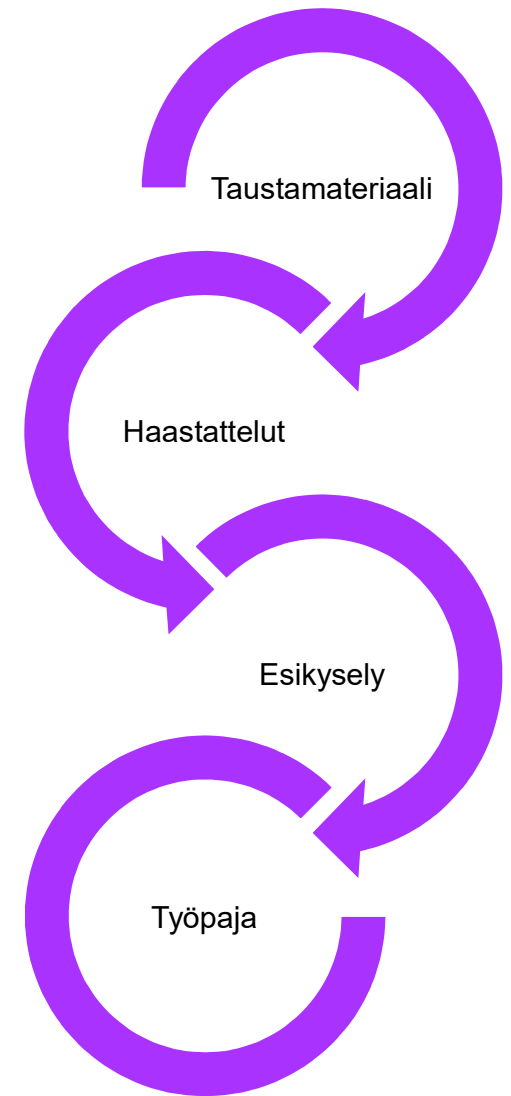
Liite 2.3: Kompastuskivet työpajasta

Työpajassa esille tuulleet kompastuskivet on kuvattu luetteloina, jotka on lajiteltu paikan päällä muodostettujen ryhmien mukaan, sekä seuraten karkeasti lainsäädäntöprosessin elinkaarta sisältäen kolme vaihetta: ennakoituvaihe, valmisteluvaihe ja toimeenpanovaihe. Listan kohtien perässä olevat numeroemotit kuvaavat tämän haasteen saamia ääniä työpajan äänestysvaiheissa.

Liite 2.4: Ratkaisut työpajasta

Työpajassa esille tuulleet ratkaisuehdotukset on kuvattu luetteloina, jotka on lajiteltu paikan päällä muodostettujen ryhmien mukaan, sekä seuraten karkeasti lainsäädäntöprosessin elinkaarta sisältäen kolme vaihetta: ennakoituvaihe, valmisteluvaihe ja toimeenpanovaihe. Listan kohtien perässä olevat numeroemotit kuvaavat tämän ratkaisuehdotuksen saamia ääniä työpajan äänestysvaiheissa.

Haasteet ja ratkaisut, sekä kuvat työpajan alkuperäisistä canvaksista [löytyvät myös Mirosta](#) muokattavassa muodossa.

Liite 2.1: Haastatteluista ja kyselystä kerättyjä haasteita ja sudenkuoppia 1/3

Resursointi ja aikataulut

- EU on määritellyt todella tiukkoja aikatauluja.
- Lyhyet määräajat kommenttien ja huomioiden toimittamiselle aiheuttavat toistuvasti haasteita.
- Aikatauluhaasteet, puutteellinen tai vajaa tiedonkulku, eri vaiheissa olevat lainsäädäntöaloitteet
- Ajoissa valmistelu, että olisi selkeät vastuut.
- Tiedonkulun oikea-aikaisuus ja tehtävien ennakoitavuus.
- EU-asioiden ja – lainsäädännön määrä vaihtelee ministeriöittäin, jolloin resursointi EU-valmisteluun on erilaista
- Resurssit usein niin ministeriöissä kuin virastossa tiukilla.
- Toimeenpanon tukeen pitää ministeriössä löytyä aikaa.
- Keiden viranomaisten pitäisi kohdata ja minkä asioiden tiimoilta?
- Yhteistyö voi perustua lakiin tai se voi olla vapaaehtoista jolloin tiedon laadulla on merkitystä.

Työkalut ja informointi

- Riittävä tiedottaminen yhden kanavan kautta tarpeen, jotta huomio kiinnittyy olennaiseen.
- Liikaa alustoja
- Liian harva / vähäinen yhteydenpito, liian vähäinen keskenäinen viestintä
- Ohi johtaminen
- Asiat ymmärretään väärin, joko tahallisesti tai vahingossa.
- Informaatioähky

Osaaminen

- Lain substanssi vaatii erikoisosaamista
- ei oteta jotain tehtävää, koska ei ole sitä osaamista mikä tarvittaisiin
- GDPR:ää koskevan asiantuntemuksen puutteesta, tämä vaikeuttaa GDPR:ää koskevien soveltamistilanteiden identifioimista.

Liite 2.1: Haastatteluista ja kyselystä kerättyjä haasteita ja sudenkuoppia 2/3

Tulkintavaikkeudet

- Mitä laki tarkoittaa ja ketä se koskee? Ei voi olettaa että soveltajille selvää.
- Yhteisen termistön puute
- Eri ministeriöiltä tulevat ristiriitaiset ohjeet.
- Rehellisiä esteitä vähän digitalisoitumiselle. Soveltajat eivät osaa tulkita ja se on ongelma.
- Lakialoitteiden jatkuva muutos EU-tasolla.
- Hallitustason ohjauksen puute DGA valmistelussa.
- Ensin pitäisi tarkentaa koko säädöskokonaisuutta.
- Ristiriitoja lainsäädännössä, tekemistä ja termejä voitaisiin yhdistää.
- Yleispätevän lainsäädännön puute viranomaisten tiedonvaihdossa aiheuttaa tulkintaeroja virkamiesten välillä, viranomaisten välillä sekä kansainvälisesti.
- Käännöstyöstä johtuvat epäselvyydet
- Juristi kertoo yhtä, maallikko ymmärtää toista.
- Tulkinta hankalaa

Siiloutuminen

- Pidetään kiinni vain omasta entuudestaan tutusta 'tontista', kun pohditaan työnjakoa
- Keskittyminen liiaksi vain oman organisaation asioihin, laajemman valtiollisen näkökulman unohtaminen.
- Vähäiset resurssit yhteistyölle.
- Työryhmien asettaminen - pitäisi olla monialainen ryhmä.
- Ei tietoa miten tehdään nyt ja mitä voisi tehdä paremmin
- Ei näkyvyyttä muiden toimintaan
- Erityisesti virastotasolla on julkisesti vaikea saada selville vastuuhenkilöitä ja -alueita.
- Ei tiedetä kenen puoleen kääntyä?

Liite 2.1: Haastatteluista ja kyselystä kerättyjä haasteita ja sudenkuoppia 3/3

Nykyiset lait ja säädökset

- Yleislainsäädännön pirstaleisuus on ongelma
- Säädoshuolto - pitäisi olla normaalia toimintaa
- Erityisesti tulkintavaikeudet nousevat esiin, rehellisten säädösesteiden lisäksi.
- Pysähdytään kartoittamaan kaikki säädökset.
- Hallintolain pitäisi lähtökohtaisesti tukea digitaalista toimintaa.
- Nämä selkeäksi: Hallintolaki, digipalvelulaki, asiointilaki, tukipalvelulaki, julkisuuslaki, tiedonhallintalaki.

Lainsäädännön kokonaisinfrastruktuurin muutos

- Tanskan malli digiystävällinen lainsäädäntö, toive että Suomessa kehitettäisiin samaan suuntaan.
- Kentältä kuuluvan palautteen vieminen takaisin lainsäädäntöön
- Tarviitaisiin ohjaava ja neuvova taho koko digilainsäädännölle.
- Jos hallinta ei selkeää ennakkovaiheessa niin se on toimeenpanijalle vielä vaikeampaa

- Ongelma on se, että useampia vastuuministeriöitä ja kukaan ei ota kokonaisuutta vastuulleen.
- Tiedon laadunvalvonta.

Proaktiivinen vs. Reaktiivinen

- Missä kohtaa tulisi säästää aikaa ja mitä seuraamuksia siitä on?
- Soveltajia pitäisi kuulla varhaisemmassa vaiheessa
- EU prosessin rinnalla pitäisi olla kansallisen toiminnan pohdinnan aloittaminen.
- Ongelmana on pistemäisten ratkaisujen keksiminen.

Liite 2.2: Haastatteluista ja kyselystä kerättyjä ratkaisuehdotuksia 1/2

- Sähköiset kanavat ja yhteiset kokoukset
- Sähköposti ja erityisesti tutut kontaktit
- Muistiot & muut kirjalliset esitykset
- Satunnaiset infotilaisuudet & tapaamiset suuremmissa ryhmissä eri edustajien kanssa
- Yhteiset työtilat dokumenttien työstämiseksi.
- Valtioneuvostossa Kampus, laajemmin ehkä Tiimeri-työtilat
- Erilaiset uutiskirjeet/kootut analyysit jne.
- Sähköpostilla tiedottaminen, jossa linkki muihin alustoihin.
- Keskustelut
- Yhteiset tapaamiset, muut yhteydenotot.
- Sidosryhmätapaamiset ja tiedotustilaisuudet.
- Tapaamiset, sähköpostit, työryhmätyöskentely.
- Jokainen kertoo omalta osaltaan mikä ongelma ja mikä olisi se mitä voisi omaehtoisesti jakaa ...
- Monialainen, pysyvä työryhmä, joka päälle katsoisi tulevia lakialoitteita.
- Ennakoivat ehdotukset kansalaiselle kuten Vero.fi (kun passi vanhenemassa tulisi ilmoitus)
- Erityisesti tulkintavaikeudet nousevat esiin, rehellisten säädösesteiden lisäksi. Näiden parantamiseen tulisi panostaa eli säädösten selkeyteen sekä lainvalmistelun että toimeenpanon tukemisen kautta, säädöksissäkin on näiltä osin muutostarpeita.
- Säädökset, resurssointi, toimeenpanon tuki.
- Nämä selkeäksi: Hallintolaki, digipalvelulaki, asiointilaki, tukipalvelulaki, iulkisuuslaki.
- Pysähdytään kartoittamaan kaikki säädökset.
- Pyöreän pöydän keskustelut
- Säännölliset tapaamiset ministeriön ja viraston johdon välillä tuovat tietoa nykyisistä ja tulevista hankkeista.
- Yhteistyön ja tiedonvaihdon kannalta on tärkeää miettiä, että se on säännöllistä, koordinoitua ja vastuutettua.
- Analyytikkojen osallistuminen jo säädösvaiheeseen tuottamalla tietoa ja analytiikkaa paransi prosessia.

Liite 2.2: Haastatteluista ja kyselystä kerättyjä ratkaisuehdotuksia 2/2

- Avoimuuskaan ei raktaise tätä ongelmaa, kun se on eri asia, kuin se, että saadaan oleelliset tahot mukaan valmisteluun
- Toivoisin, että päästäisiin lain valmisteluun mukaan ennen mitään virallisia lausuntokierroksia.
- Prospektiviranomaisten kanssa pitäisi käydä keskustelua, jotta he voisivat toimeenpanna jotain, se vaatii kansallista lainsäädäntöä.
- Haluamme mukaan ennen lausuntokierrosta, varsinkin tietopohjan muodostukseen.
- Olisi hyvä, jos kaikki valmistelussa olevat lait, ajatuksenkin tasolla, voisivat olla nähtävillä yhdessä paikassa.
- Toivoisin, että tietopohja tulisi lausuttavaksi.
- Ehdottomasti ministeriöiden välisen yhteistyö pitää saada sujuvammaksi.
- Proaktiivisuus - etsitään synergioita jo toteutettuun toimintaan - päästä kiinni samoihin asiakkuuksiin
- Jo valmisteluvaiheessa pitäisi kuunnella soveltavaa tahoja.
- Tanskan malli digiystävällinen lainsäädäntö, toive että suomessa kehitettäisiin samaan suuntaan.
- Erittäin tärkeää on, että relevantteja tahoja informoidaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.
- Sähköpostilista, jossa uutiskirjeen omaisesti jaetaan tilannetietoa valmistelun etenemisestä, tärkeistä päivämääristä, ja keskeisiä asioita, ja yhteinen jakelupaikka/työtila materiaaleihin.

Liite 2.3: Kompastuskivet työpajasta: Ennakointivaihe 1/2

RYHMÄ 1

Selvitysten ja raporttien löydettävyys; uudelleen ja päällekkäin

Oikea-aikainen vaikuttaminen, turha työ vanhoihin asioihin

Tarpeeton asioiden uudelleen teko - myös henkilökysymys 4

Pitkäaikaisten EU-työntekijöiden ja vaikuttajien puute

Tiedonkulun katkeaminen henkilövaihdoksissa 1

Toisten asiantuntijoiden kykyjen ymmärrys - "Diginatiivit" vs. tarvittavat kyvyt 1

Johdon ymmärtämättömyys digi- ja data- asioista "sukupolvikuilu"

Henkilöityminen kun johdon tuki puuttuu

Hankintakysymys juridisissa selivityksissä - luvat käyttää raportteja uudelleen

Samojen asioiden toistuminen vuodesta toiseen asioiden uudelleen tekeminen

Erimielisyyttä => "Arvotaan joku ratkaisu"

RYHMÄ 2

semantiikka ja käsitteistö vaatii edelleen työtä -> yhteinen ymmärrys

Vaikutusten arviointi on vaikeaa koska EU -säästöön valmisteluun vaikuttaa koko EU-alue ja sen erilaiset lähtökohdat 1

Täytyy pohtia kansallista täytäntöönpanoa riittävän aikaisin 6

EU -lainsäädännön tulva on valtava - ei resursseja kansalliseen valmisteluun 1

Systemaattisuuden puute

Vaikea saada sitoutettua päättäjiä

Kansallinen perusrekisterijärjestelmä ja erityisesti henkilötietojen käsittelyekosysteemi uusiksi?

Tilannekuva puuttuu

Henkilösidonnaisuus

Vaikuttaminen, yhteistyö

Liite 2.3: Kompastuskivet työpajasta: Ennakointivaihe 2/2

RYHMÄ 3

"Makrotaso:"

Oman hallinnonalan
intressien tunnistaminen

Kuinka saada "itsevaltiat"
(OM, VM...) taipumaan
yleislakien
muutospohdintaan

Ylätason ohjaus/linjaus
vahvistettava

Vaikutus EU:n kv-
toimintaan

Kuka vastaa
kokonaisuudesta?

Vaikea hahmottaa eri
säädösten eroja/vaikutusta
(Data Act, DMA, DSA, AI
Act)

Ovatko ministeriöt
siiloutuneita?

 Säädöshuollon tulisi olla
iatkuvaa: velka vain kasvaa

Ennakointivaihe:

Lain valmistelijan
osaaminen (ymmärrys)
digitalisaatiosta-->vaatii
koulutusta, jatkuvaa
seurataa

Resurssit ongelma; onko
varaa kiirehtiä?

Digi=kaikki yhdessä. Eroon
ministeriö kohtaisuudesta

Lainsäädännössä digin tulisi
olla
ensisijainen/mahdollistaa
digin ja uudet innovaatiot

Digin olisi syytä olla oletus
hallinnossa jo säädösten tasolla

Laaja-alaisempi resurssien
allokointi prosesseille ③

Resurssien allokointi muissa
kuin vastuuministeriöissä-
Lausunnot
-Työparit

Työryhmätyöskentely liian
raskasta. Niitä liikaa ja vain
sihteerit sitoutettu.

Digilainsäädännön
poikkihallinnollisuus
haastaa.
- Yhteistyö ja resurssien
vähyyys siihen/käytännön
haasteet
-Kokonaisnäköy

Vastuiden väliset kateverkot -
kuka hoitaa/vastaa ②

RYHMÄ 4

Tää on se mitä halutaan,
missään ei kerrota, miten sinne
päästään ④

Asian ytimessä

What's in it for me?

- lisää vastuuta
- lisää ???
- lisää ...

Datan haltijat kysyy ekaks
"what's in it for me"
Julkishallinto

Liite 2.3: Kompastuskivet työpajasta: Valmistelu 1/2

RYHMÄ 1

Lainsäädännön selkeys
(velvoitteet) kuka + mitä 4

Tavotteiden epäselvyys

Säädöshuolto +
yleislainsäädännön pirstaleisuus
2

Tavoite: selkeä lainsäädäntö

Tulevan sääntelyn laajuus

Säädös-kokonaisuuksien
yhdenmukaisuus +
tulkintojen yhdenmukaisuus

Monta asiaa muuttuu - mitä
priorisoidaan? 2

Valtiotason virastojen
priorisoinnin puutteellisuus 1

RYHMÄ 2

Tietoähky
-> kokonaiskuva kärsii
-> jokainen katsoo omaa
tonttia

tietoa on paljon,
suodattaminen niin, että
tavoittaa oikeat ihmiset

Siiloutuminen Osaoptimointi
kiireen takia, ei sidota laajempia
politiikkatavoitteita 1

Proaktiivinen vs reaktiivinen
Toimijoiden kuunteleminen
sääntely- ja
täytäntöönpanovaiheessa 1

Nykyiset lait ja säädökset,
soveltamisalojen päällekkäisyys
4

Aikataulut ja resurssit
-> kertaantuu koska
prosessi puuttuu

päällekkäisyyksiä
-> toimimattomuus
-> tulee kuluja ja monta
prosessia samasta asiasta 1

-> systemaattisuus
-> prosessit puuttuu
-> reaktiivista - > viiveitä

Työkalut ja informointi: Ei
tavoiteta oikeaa tahoja.
vaikka tietoa olisi tarjolla

Siiloutuminen Sisämarkkina
näkökulma unohdettu (mitä
muut jäsenvaltiot tekevät)

-> toimijoiden kuuntelu
-> kuuleminen ja
konsultointi mielletään
pakolliseksi kuin lisäarvoa
tuottavaksi

- kypsyys puuttuu
-> pallo vaihtuu, taustatieto
ei kulje mukana

Liite 2.3: Kompastuskivet työpajasta: Valmistelu 2/2

RYHMÄ 3

Lainsäädännön toimeenpanon kiireellisyys (mm. EU-määräajat)
- Ei ehditä kunnolla pohtia/säädöshuoltoa/koordinointia muiden kanssa

Digisäätämisen tuki ("help desk soveltajille")³

Tulevaisuus-kestävä sääntely olisi määritettävä ohjeiksi ja käytännöksi

Miten säädösvaiheessa ymmärtää yhteistoimivuustarpeet?¹

Lainsäätäjän digimuistilista puuttuu (jo EU-neuvotteluvaiheessa)

Puuttuu ketterän kehittämisen malli ja soveltaminen

RYHMÄ 4

Yritysten skaalautuvuus
-> PK-yritysten määrä korkea
osaaminen alhainen ¹

Paljon uutta lainsäädäntöä, eikä kaiken perässä pysy (ehdi seuraamaan) + näiden suhde olemassaolevaan lainsäädäntöön ylatason vaikeaa lainsääd. ³

Runsaus

- informaatioähky
- lainsäädännön säädös tulva, tsunami
- ohjeet välillä liikaa/ ristiriitaista käytänteitä
- kokonaisuuden hajaantuminen, pirstaloituminen, tietoisuuden lasku ¹

Soveltajien ja yritysten kuuleminen

Pitäisi tunnistaa oikeat yhteyshenkilöt (ketä lainsäädäntö koskee)

Kohdustuu lobbausta erityisesti Digi & data

Hajoaako valmistelu liian monelle ministeriölle?
Koordinoiko kukaan?

Niukkuus

- Vähäiset resurssit
- Aikaa
- Budjetti
- Henkilöitä/tekijöitä
- Vähäinen benchmarkkaus
- vertailu muihin jäsenvaltioihin/kv-tasoon
- liiketoiminnan "tilanne kuva"

Lyhyet määräajat + tiukat EU-aikataulut

Sekavuus

- Yleislainsäädännön rooli
- Vanhentuneisuus
- Yhteisen tilannekuvan puute / aika joka kuluu sen läpikäyntiin / päivityksiin ¹

Osaaminen

Uudet säädökset vaativat uudenlaista osaamista ministeriöissä ja virastoissa + yrityksissä
- tähän pitäisi myös panostaa

Mitä laki tarkoittaa & ketä se koskee?

Liite 2.3: Kompastuskivet työpajasta: Täytäntöönpano ja seuranta 1/2

RYHMÄ 1

Mitkä ovat yhteistyön roolit?

Yhtenäinen viestintä
sidosryhmien / toimijoiden
suuntaan

Yhteistyö

Resursoinnin puutteellisuus
suhteessa kuormittavuuteen 2

Resurssit/ järjestelmä /
rekisterit
Kokonaisuutena -> tehokas
toimeenpano

viranomaisten välisen
koordinaation selkeät
rakenteet ja toimintatavat

Kuka on ensisijainen
seuraamusten määrääjä?

"yleis" viraston rooli? (esim
KKV)

Kokonaisnäkemyksen puute
rajoittaa viestintää

Luodaan irastoihin selkeät
vastuut (asiasta vastaava
positio)

Ei näkyvyyttä muiden
toimintaan

Ei käsitystä kuka tekee mitä ja
keltä kysyä? 2

Pistemäiset ratkaisut
- toimeenpanon
pirstaleisuus
- aikataulut
- hoidetaan oma-asia -
kokonaisuus puuttuu

Päällekkäisen tekemisen
välttäminen (valvonta,
ohjeistus)

Tiedon laadun-valvonta ->
tulisi olla selkeää mitä
vaaditaan ja miten
valvotaan

Asiat monesti henkilöön
sidottuja

Miten tietoa korjataan, mikä
prosessi?

Tiedon käyttö
- oikeus käyttää
- Rooli (käyttöoikeus)

Tiedon standardointi puuttuu:
- kerätty tieto soveltuu vain
yhden viranomaisen
näkökulmaan
- siirrettävyys
- yhteentoimivuus 2

Tiedon eheys:
- yhdistettävyys
- Sanasto 1

Perusperiaatte:
Jokainen viranomaisen päättää
itse omien tietojen käytöstä
- vm voi yrittää koota tietoa,
mutta usein kieltäytyään 5

RYHMÄ 2

Tulkintavaikeudet Epävarmu
uden sietäminen /
kohtuuttomat odotukset

Tulkintavaikeudet osa
ohjauksesta tulee EU-tasolta
eli ei voi kun odottaa

Nykyiset lait ja säädökset
Viranomaisten erillisyydestä
(yhteistyöhön)

Tulkintavaikeudet Tulkitsija
toimii virkavastuulla, eli
konservetiivinen tulkinta,
ellei säätely riittävän selkeä

Resurssointi ja
aikataulut Rahaa ei tule lisää
vaan tehtävä asiat vanhoilla
resursseilla 3

Sidosryhmien edustajia
työryhmiin mukaan
(yritykset, tutkijat yms.)

Liite 2.3: Kompastuskivet työpajasta: Täytäntöönpano ja seuranta 2/2

RYHMÄ 3

Yhteistyö toimeenpanossa tärkeää - tunnistetaan tarpeet ja organisoidutaan

Lainsäädännön pirstaleisuus

Lainvalmistelun kiire kertautuu soveltamisessa -> ontuen.
Turhaa työtä -> uudistetaan toimintamalli!!!

Lait sysätään soveltajille

Tulkintatukea ministeriöistä enemmän -> yhteinen asia

Toimeenpanon tuki!
Soveltaminen ei saa olla liian vaikeaa.

RYHMÄ 4

Soveltamis-ohjeet?
hallinnon-aloittain

Neuvonta-> tai sen puute / sen vastuuttamisen puute mielummin ennaikaisesti kuin jälkikäteen

Miten jalkautetaan?

Valmistelu usein todella tiukalla aikataululla

Seuranta/ Valvonta ->miten varmistetaan jatkuvuus

Tiedon yhteentoimivuudelle ei ole velvoitetta.

Ei näkyvyyttä muiden toimintaan

PK-yritysten isotkin
=> kaikille uus haaste koska on kaikille uutta

Palasissa ympäri- ämpäri

PK-yritysten tuen puute

Neuvonta puuttuu eikä ole vastuutettu esim. kansainvälistyvä yritys tai business + ihmiset

Kuvailutiedolle julkaisuvelvoite?
Tällä hetkellä ei ole

Proaktiiviset & reaktiiviset
->hallinta ei selkeää, proaktiivisuus kiinni yksittäisten henkilöiden aktiivisuudesta [liittyy kaikkeen]

Se mitä kukin tarjoaa on epäselvää

Kuka neuvoo datan avaajia?

Tietoaineistojen ja datan tunnistaminen

- yhteentoimivuus
- rajapinnat

Siiloutuminen, pidetään omasta tontista kiinni

Seuranta ja valvonta vaihe -> käytännön solveltaminen ja toimeenpano valmisteluun mukaan

Toimeenpanovaihe kärsii tulosoajauksen hitaudesta

Liite 2.4: Ratkaisut työpajasta: Ennakointivaihe 1/2

RYHMÄ 1

Toimeenpanijoille lisää näkyvyyttä ja osallistumista

Digi-/data- jne. johtajien yhteistyö riittävillä natsoilla, joka priorisoi ja delegoi 1

Pitäisikö olla tietajohtajan uusi rooli?

Proffat ym. asiantuntijat tulisi kuunnella ajoissa

Valtioneuvosto <-> Virastot keskustelua lisää valmisteluvaiheessa myös poikkihallinnollisesti (verkot) 2

Erikoistuneen tietosuoja-/tietoturva- jne. henkilöstön kytkeminen lausuntovaiheessa

Nippeli-henkilöstö mukaan jo aiemmin 1

Esim. proffat ja muut asiantuntijat mukaan ajoissa, jo ennen lausuntokierroksia 2

RYHMÄ 2

säännöllinen suunnittelu, tiedotus + osallistaminen

info

C&R pyöreän pöydän keskustelut -> sovitaan mitä seuraavaksi

"julk. nähtäville" kokonaiskuva tiiviisti (myös vaikuttamisen keinoista) -> kirkastaminen

- kokeillaan yhden "hankkeen" kautta prosessia
- tarkasti rajattu tavoite mihin pyritään
- arviointi -> parannus

Liite 2.4: Ratkaisut työpajasta: Ennakointivaihe 2/2

RYHMÄ 3

Makrotaso:

Jatkuvuuden varmistaminen

- resursseihin
- Budjettiin
- lainsäädännön valmistelun hankkeisiin
- >ei tilkkutäkki/pistemäistä tekemistä 5

Hallintolain, asiointilain ja digipalvelulain 2 luvun yhdistäminen-->oletus digihallinto 1

Konkreettisten säädösmuutosehdotusten (hallintolain ym. selkeytys) ->Lainsäädäntötyöryhmän jo aloitettu työ ja jatkoselvitykset

Toiminnan rauhoittaminen ->ei vaan juosta eteenpäin, vaan pysähdytään pohtimaan kokonaisuutta ja sitä, mitä pitäisi oikeasti tehdä

Yleislait vs. sektorilait/erityislait 2

Ennakointivaihe:

Substanssiosaamisen kouluttaminen/hallinnonalan lainsäädännön logiikan ja historiatiedon kertominen uusille lainvalmistelijoille 3

Selkeä yleisesitys säädöksistä ja niiden vaikutuksista

Lakiryhmä digitoimiston sihteeristön rinnalle 5

Resurssia tiedottamiseen/koordinaatio on

Hallinnonalojen välisen yhteistyön muodon miettiminen ja uudistaminen/resursointi

RYHMÄ 4

Hallinta ei selkeää, nojaa hlö aktiivisuuteen 1

Yhteiset tapaamiset, työryhmät, foorumit tiedonjakamiseen 3

Rakenteellinen yhteistyö esim. TEM, LVM, VM välillä 1

Liite 2.4: Ratkaisut työpajasta: Valmisteluvaihe 1/2

RYHMÄ 1

Riippuvuus-kartta:
- relevantit säädökset +
viranomaiset = ison kuvan
näkökulma kaikille 10 2

Julkinen

Kuka vastaa siitä, että kaikki
(lainsäädännön) riippuvuudet
huomioidaan? 2

Automaattinen
riippuvuuksien visualisointi
(nyt sanahaku)

Keskitetty tietovaranto 6

Kaikki selvitykset saatavilla

Uutiskirje
- kuka koorinoi
- nyt jo jokaiselle tulee
omansa omasta
näkökulmasta

Verkostot esim.
lainvalmistelijoille, viestijöille ym.
-> tiedonvaihto 1

Ratkaisu henkilöitymiseen

Raporttien, selvitysten jne.
yhteinen jakoalusta
valtionhallinnolle

RYHMÄ 2

Materiaaleista tiedottaminen
/ materiaalia enemmän
lausuttavaksi

Miten myydään
asianosaisille?

Lausuntopalvelu.fi
laajempaan käyttöön

Säädösvalmistelun painopiste
HE:sta arviomuistioden
tekemiseen 2

Yksilövalmistelusta
tiimivalmisteluun
-> enemmän poikkihallinnollisia
työryhmiä
-> enemmän eri alojen
asiantuntijoita 2

Kattavampi säädösjohtaja
(yleensä asiantuntija on myös
projektipäällikkö)
-> kp:t /ap. käyvät läpi hankkeet
ja niistä ministeriöistä tulee
mukaan 8

Avustavan henkilökunnan
tärkeyden ymmärtäminen - >
apua käytännön työvaiheisiin ja
järjestelmien käyttöön 1

Olemassaolevien työkalujen
(Kuten Hankeikkuna) parempi
käyttö 1

Säännölliset ajankohtais-
palaverit sidosryhmien
kanssa

Liite 2.4: Ratkaisut työpajasta: Valmisteluvaihe 2/2

RYHMÄ 3

"Tanskan malli"

Sähköiset kanavat, avoin lausuntojärjestelmä

Miten varmistaa luottamus avoimuuteen/yhteisiin työtiloihin

Lausuntojärjestelmän ja kampustilojen parempi hyödyntäminen

Analyytikot ja muut oleelliset tahot mukaan valmisteluun. Organisoidaan systemaattisesti.

Ylätason iso arkkitehtuuri näkyväksi. Tietovarannot, rekisterit, pykälät.

RYHMÄ 4

Käytännön soveltamista olisi hyvä pohtia jo varhaisessa vaiheessa - toimeenpanijat mukaan valmisteluun ajoissa ①

Tunnistetaan oikeat tahot yhteistyölle

Valmistelua tuettu listaamalla tahoja joita koskee ①

Ottaa yhteyttä

Kiire, siilot, pirstaloitunut vastuu

Vertaa TL: DR Newsletter

Valmistelun avoimuus
- Asiakirjat helposti saatavilla
- pyydetään näkemyksiä aikaisessa vaiheessa ③

Listaaamalla tahot + yhteydenotto valmistelijalla vastuu

Operatiivinen listaaminen

Keskustelut yritysten kanssa (ei viikon varoajalla tilaisuuksia) <- ei PK-yritys ehdi!

Keskittyminen
- oman organisaation näkökulma #
valtion/laajempi näkökulma

Mistä asioista on tehty yhteisiä päätöksiä?

Tiedonjako
1. Enemmän konkretiaa
-> varhaisessa vaiheessa tietoa "mitä tämä meidän virastolle/yritykselle tarkoittaa montako eri henkilöä jne. ⑥

2. enemmän strategista näkemystä ja yhteisiä linjauksia ①

Tiedonjaon konkreettisuus
- sisältää strategisen/taktisen tason tiedon, mutta tarpeeksi 'actionable' infon, jotta vastaanottaja pystyy toimimaan.

???
ja ajatustenvaihtoa
-> tilannekuva yhteisemmäksi

Virastot myös osallisiksi

Keskushallinnon tason yhteistyö
Digitoimisto
- Difi filet ???
- Työ helpottuu

aiempi reaktiivisuus näkyy, päälle rakennetaan uutta (esim. tietosuojakärsi menneisyydestä)

Miten (tästä) saadaan EU:n tavoittelemat hyödyt?

Liite 2.4: Ratkaisut työpajasta: Täytäntöönpano ja seuranta 1/2

RYHMÄ 1

Tietojen-jakosopimus?

Yhteinen työtila –
liittyy tiedonjanoon

Viranomaisten väliset

Näkyvyys virastoille
varhaisessa vaiheessa

Jatkuva yhteistyö (ei
pistemäinen)

Arvioidaan toiminnan/muutosten
vaikutuksia

Verkosto allokoit

RYHMÄ 2

Tekemisen fokusointi
jos tehdään strategia tms.
viedään se loppuun eikä
tehdä uutta strategiaa

Prosessikuvausten tekeminen ja
yhteisten prioriteettien
käyttöönotto -> yhteismitallinen
säädoshankepäättös

Perustetaan sähköposti
jakelulistoista
tiedottamiseksi

-Jakelulistoista tieto
jonnekin
-Tarvitaan laajoja ja
kapeampia listoja

Liite 2.4: Ratkaisut työpajasta: Täytäntöönpano ja seuranta 2/2

RYHMÄ 3

Sidosryhmätapaamiset & ministeriö- ja virastojohdon tapaamiset

RYHMÄ 4

Sähköpostilista

Yhteiset tapaamiset, joissa voidaan ratkoa esille tulevia ongelmia

Teams info valmistelu agenda esim. sotela - projekti -> 1. kuussa tietoa

Suomalaisyriyten osallistaminen ja aikaisemmin kuuntelu

Enemmän vuorovaikutusta sekä virastoille, muihin viranomaisiin ja muiden jäsenvaltioiden vastinpareihin ja komissioon

(Monialainen) pysyvä työryhmä/ministeriöryhmä, joka katsoo (päälle) tulevia alotteita - kokoonpano voisi vaihdella

Lainsäädäntöalotteiden kansalliseen koordinaatioon selkeät raamit

Tiedonjako:

- valmistelun tilanne
- tehdyt päätökset/linjaukset
- avoinna olevat asiat
- vaikutusten arviointi

SIILI®